

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ŞİİR EZBERLEME ÇALIŞMALARININ TOPLULUK ÖNÜNDE KONUŞMA TUTUMLARINA ETKİSİ

Seval KART

ORCID: 0000-0002-4677-5368

Danışman

Prof. Dr. Osman Uyanık

ORCID: 0000-0001-9793-1407

Konya 2022

ÖN SÖZ

“7. Sınıf Öğrencilerinin Şiir Ezberleme Çalışmalarının Topluluk Önünde Konuşma Tutumlarına Etkisi” isimli bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm çalışmanın giriş bölümünü oluşturmaktadır. Burada çalışmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları açıklanmış ve tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde çalışmanın kavramsal çerçevesi yer almaktadır. Burada konuşmanın tanımına, özelliklerine, konuşma modellerine, konuşmanın temellerine, konuşma türlerine, konuşma eğitimine, şiir ezberlemenin eğitimde uygulanmasına dair dünyadaki bazı örneklerle, konuşmanın programdaki yerine, sözlü anlatımın nasıl sağlandığına, sınıf içi konuşma etkinliklerine, konuşma tutumuna, topluluk önünde konuşmaya, şiire ve çocuk edebiyatındaki yerine, şiir ezberlemenin eğitimde uygulanmasına dair dünyadaki örneklerine ve araştırma ile ilgili diğer akademik çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır. Dördüncü bölümde bulgular üzerinde durulmuştur. SPSS tabloları ile ulaşılan bulgular ortaya konulmuştur. Beşinci ve son bölümde ise ulaşılan bulgular yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmam boyunca öz verili bir şekilde yanımda olan, her sorunumu büyük bir anlayışla çözüme kavuşturan çok değerli hocam Prof. Dr. Osman UYANIK’a minnet ve teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Çalışmamı yürüttüğüm süre boyunca benden desteklerini hiç esirgemeyen kıymetli hocalarım Doç. Dr. Derya YILDIZ ve Doç. Dr. Dilek CERAN’a çok teşekkür ederim.

Seval KART

Eylül 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER TABLOSU	vii
SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	x
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Problem Cümlesi.....	4
1.3.Alt Problemler	4
1.4.Araştırmanın Amacı	5
1.5.Araştırmanın Önemi.....	5
1.6.Denenceler.....	5
1.7.Sayıtlar	6
1.8.Sınırlılıklar	6
1.9.Tanımlar	7
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1.Konuşma	8
2.2.Konuşmanın Özellikleri:	10
2.3 Konuşma Modelleri:.....	11
2.3.1.Fromkin (1971) Konuşma Modeli	12
2.3.2.Garrett (1975) Modeli	12
2.3.3.Dell (1986) Konuşma Üretim Modeli	12
2.3.4.Levelt (1989) Konuşma Modeli	13
2.3.5.De Bot (1992) Konuşma Üretim Modeli	14
2.3.6.Bock ve Levelt (1994) Konuşma Üretim Modeli	14
2.4.Konuşmanın Temelleri.....	14
2.4.1.Konuşmanın Fiziksel Temelleri	14
2.4.2.Konuşmanın Zihinsel Temelleri.....	17
2.5.Konuşma Eğitimi	20
2.5.1.Temel Dil Becerileri İçerisinde Konuşmanın Önemi.....	21
2.6.Konuşma Eğitiminin Programdaki Yeri.....	22
2.6.1. 1924 Lise Birinci Devre Müfredat Programı	23
2.6.2. 1929 Orta Mektep Türkçe Programı	23
2.6.3. 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı.....	23
2.6.4. 1938 Ortaokul Türkçe Programı	23
2.6.5. 1949 Ortaokul Türkçe Programı	24

2.6.6. 1962 Ortaokul Türkçe Programı	24
2.6.7. 1981 İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı	25
2.6.8. 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6-8. Sınıflar).....	25
2.6.9. 2015 Türkçe Dersi Eğitim Programı (5.- 8. Sınıflar).....	26
2.6.10. 2018 Türkçe Öğretim Programı (5.- 8. Sınıflar)	30
2.7. Konuşma Türleri	32
2.7.1. Hazırlıksız Konuşmalar.....	32
2.7.2. Hazırlıklı Konuşmalar (Topluluk Önünde Yapılan Konuşmalar).....	33
2.8. Sözlü Anlatım Nasıl Sağlanır?	38
2.9. Sınıf İçi Konuşma Etkinlikleri	39
2.9.1. Tanışma, Tanıtma ve Takdim	39
2.9.2. Öykü/ Olay Anlatma	39
2.9.3. Kitap Tanıtma.....	40
2.9.4. Görsel Metin Üzerinde Konuşma.....	40
2.9.5. Fıkra Anlatma.....	40
2.9.6. Dramatizasyon.....	40
2.10. Topluluk Önünde Konuşma	41
2.10.1. Topluluk Önünde Konuşmayı Etkili Hâle Getiren Unsurlar.....	42
2.10.2. İyi Bir Konuşmacıda Olması Gereken Özellikler	43
2.10.3. Topluluk Karşısında Konuşma Kaygısı ve Heyecanı	44
2.11. Konuşma Tutumu.....	46
2.12. Şiir ve Çocuk Edebiyatındaki Yeri	46
2.13. Şiir Ezberlemenin Eğitimde Uygulanmasına Dair Dünyadan Örnekler ...	50
2.14. Araştırmanın Konusu ile İlgili Çalışmalar	54
3. YÖNTEM.....	58
3.1. Araştırmanın Modeli	58
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	58
3.3. Veri Toplama Araçları	59
3.3.1. Tutum Ölçeğinin Hazırlanması	59
3.3.2. Ön Deneme Uygulaması	59
3.3.3. Ölçme Aracının Geçerlik ve Güvenirliliği.....	60
3.4. Verilerin Toplanması	62
3.5. Verilerin Analizi.....	63
3.6. Deneysel İşlem Sürecinin Basamakları.....	63
4. BULGULAR ve YORUMLAR	64
4.1. 7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Normallik Testi Sonuçları.....	64
4.2. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Ön Test Puanları	65

4.3.Deney Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Ön Test ve Son Test Puanları	67
4.4.Kontrol Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Ön Test ve Son Test Puanları	68
4.5.Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Son Test Puanları	69
5.SONUÇ- TARTIŞMA VE ÖNERİLER	71
5.1.Sonuç ve Tartışma.....	71
5.2.Öneriler	74
KAYNAKÇA	77
EKLER.....	83
EK 1 7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği	83
EK 2 Öğrencilerin Ezberlediği Şiirler.....	84
EK 3 Veli Onam Formu	90
EK 4 Araştırma İzin Belgesi	91

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

“7. Sınıf Öğrencilerinin Şiir Ezberleme Çalışmalarının Topluluk Önünde Konuşma Tutumlarına Etkisi” başlıklı tez çalışmamın İç Kapak, Özetler, Ekler ve Ana Bölümlerden (Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler) oluşan toplam **102** sayfalık kısmına ilişkin, 10/09/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %26 olarak belirlenmiştir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

12/09/2022

Seval KART

Pof. Dr. Osman Uyanık

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

12/09/2022

Seval KART

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Konuşmanın Etmenleri	11
Tablo 2 Çalışma Grubunun Dağılımı	59
Tablo 3 Çalışma Grubuna Yönelik Sayısal Dağılım	60
Tablo 4:Topluluk Önünde Konuşma Tutum Ölçeği KMO ve Bartlett Testi Sonuçları.....	60
Tablo 6 Açıklayıcı Faktör Analizi.....	61
Tablo 5 Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı Değerleri.....	62
Tablo 7 7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Normallik Testi Sonuçları.....	64
Tablo 8 Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarının t Testi Sonuçları	66
Tablo 9 Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarının t Testi Sonuçları	67
Tablo 10 Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Puanları t Testi Sonuçları	68
Tablo 11 Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanları t Testi Sonuçları.....	69

ŞEKİLLER TABLOSU

Şekil 1 Bellek Türleri	19
Şekil 2: Yamaç-Birikinti Grafiği (Scree Plot).....	61

SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ

$\bar{X}$: Ortalama

akt.: aktaran

ed.: editör

KMO: Kaiser-Meyer-Olkin

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

N: Veri sayısı

POL: Poetry Out Loud

s.: sayfa

S: Standart Sapma

sd: Serbestlik Derecesi

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

TDK: Türk Dil Kurumu

vd.: ve diğerleri

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ŞİİR EZBERLEME ÇALIŞMALARININ TOPLULUK ÖNÜNDE KONUŞMA TUTUMLARINA ETKİSİ

Seval KART¹

Şiir çok eski çağlardan beri insanların duygu ve düşüncelerini dile getirmede kullandığı sanatsal bir üründür. Şiir herkesin yazabileceği ya da yazsa bile yeterli sanatsal değer katabileceği bir edebî tür olmaması açısından son derece önemlidir. Bu bilgilerden yola çıkarak şiirler için düz yazıdan farklı, dilin iyi işlenmiş, muazzam parçaları demek daha doğru olacaktır.

Bilindiği üzere konuşmamız bizi diğer insanlardan ayıran, kişiliğimiz hakkında ipucu veren en temel becerimizdir. Kişinin kelime hazinesinin genişliği, telâffuzunun düzgünlüğü toplum içerisinde çabuk fark edilmesini sağlamaktadır. Konuşma becerisi her yaşta olduğu gibi ergenlik döneminde de oldukça önemlidir. Birey olma yolunda ilerleyen gençler, arkadaşları ve öğretmenleri arasında kabul gördüğü sürece daha öz güvenli olmaktadır.

Konuşma becerisinin gelişmesinde şiir ezberlemenin önemli bir etkisi vardır. Sürekli şiir ezberleyen çocukların hafızasının daha kuvvetli olduğu, kelime dağarcığının yaşlılarına oranla daha geniş olduğu fark edilmektedir. Düzenli şiir ezberleme çalışmalarının yapıldığı sınıflarda, öğrencilerin topluluk önünde konuşurken daha öz güvenli bir duruş sergilediği de tespit edilmiştir.

Yukarıda bahsedilen özelliklerden yola çıkılarak şiirin kelime hazinesini geliştirmede ve telâffuzu düzeltmede diğer uygulamalara oranla daha etkili olduğu görüşü üzerinde durulmuştur. Araştırmada şiir ezberlemenin topluluk önünde konuşma becerimize olan katkısı ortaya konulmuştur. Çalışma deneysel desen olup veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Konya'nın Selçuklu ilçesinde bulunan Seyit Ulugülyağcı İmam Hatip Ortaokulundan seçilen 20, 7. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonunda elde edilen veriler SPSS 26 programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularla ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin şiir ezberleyerek topluluk önünde konuşma tutumlarını geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Şiir, Konuşma Becerisi, Topluluk Önünde Konuşma Becerisi, Şiir Ezberleme, Türkçe Eğitimi.*

---

¹ RESEARCHER ID: AAA-2908-2021

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education

Turkish Education Program

Master Thesis

THE EFFECT OF 7TH GRADE STUDENTS' POETRY MEMORIZATION PRACTICES ON PUBLIC SPEAKING ATTITUDES

Seval KART

Poetry is an artistic product that people have used to express their feelings and thoughts since ancient times. Poetry is extremely important because it is not a literary genre that anyone can write or add enough artistic value even if they write. Based on this information, it would be more accurate to say that poems are different from prose, but well-worked, enormous pieces of language.

As it is known, speaking is our most basic skill that distinguishes us from other people and gives clues about our personality. The breadth of the person's vocabulary and the smoothness of his pronunciation enable him to be noticed quickly in the society. Speaking skill is very important in adolescence as it is at any age. Young people, who are on the way to become individuals, become more self-confident as long as they are accepted among their friends and teachers.

Memorizing poetry has an important effect on the development of speaking skills. It is seen that children who constantly memorize poetry have a stronger memory and a wider vocabulary than their peers. It has also been determined that students exhibit a more self-confident stance when speaking in front of the public in classes where regular poetry memorization is practiced.

Based on the above-mentioned features, it is emphasized that poetry is more effective in improving vocabulary and correcting pronunciation than other applications. In the research, the contribution of memorizing poetry to our ability to speak in front of the public has been revealed. The study is an experimental design, and the "Attitude Scale towards the Factors Affecting the Public Speaking of 7th Grade Students" prepared by the researcher was used as a data collection tool. The study group of the research consists of 20 7th grade students selected from Seyit Ulugülyağcı Imam Hatip Secondary School in Selçuklu district of Konya. The data obtained at the end of the research were analyzed with the SPSS 26 program. With the findings, it was concluded that secondary school 7th grade students improved their speaking attitudes in front of the public by memorizing poetry.

Keywords: *Poetry, Speaking Skill, Public Speaking Skill, Poetry Memorization, Turkish Education.*

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın “Problem Durumu”, “Amaç”, “Araştırmanın Önemi”, “Sayılıtlar”, “Sınırlılıklar” ve “Tanım” alt başlıkları yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Şiirler; duyguları seslere döken, o seslere ritim kazandıran ve kelimelerle ritimleri satırlarda buluşturan bir edebî türdür. Şiir sayesinde duygular ve hayaller yaratıcı bir dil aracılığıyla kalbimize ve zihnimize ulaşmaktadır (Kaya,2013). Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre şiir; *zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimidir (TDK,1998)*. İyi şiir kuşkusuz insanın ruhunu ve karakterini şekillendirip hayata güzel ve sevgi dolu bakmasını sağlayarak iyi ve faydalı işler yapabilmeleri için onlara ilham vermektedir. Dolayısıyla şiir insanlık için son derece önemlidir (Benton, 1984).

Şiir sadece kulağa ve duygulara hitap etmekle kalmayıp hayatımıza yeni bir boyut kazandırmamıza da yardımcı olmaktadır. Şairin ustaca tekniği ile sıradan kelimeler yeni ve farklı anlamlar kazanmaktadır. Bu da okuyanda birden fazla duygu ve düşünce oluşmasını sağlamaktadır. Bu da kişilere yeni ufuklar açmakta ve kendisini keşfetmesini sağlamaktadır. Yani şiir kelimelerle düşünce ve hislerimizi birleştiren bir yapıttır (Kaya, 2013).

Şiir, dil öğretiminde de önemli bir araçtır. Şiir öğrencinin hâkim olmaya çalıştığı dili anlamasına, onu geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Aslında sınıflarda şiir öğretmek öğrencilerin sözlü iletişimini, becerilerini ilerletmek mümkündür (Ilankumaran ve Deepa, 2018). Pek çok öğretmen; sorgulama, tartışma, münazara ve küçük grup projeleri yoluyla sözlü iletişim becerilerinin gelişeceğini düşünmektedir. Oysaki Hanna (2018) göre şiir ezberletmek bu yöntemlerden çok daha etkilidir. Şiir dil öğretim çalışmalarına etkili bir şekilde uyarlanırsa, öğrencilerin düşünme, okuma, dinleme, yazma, konuşma ve problem çözme becerileri gelişebilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken sadece çok şiir okumak değil şiirdeki anlam ve kavram yoğunluğunu da kazandırabilmektir (YEH, 2005).

Şiirle çocuklar küçük yaştan itibaren haşır neşir olmakta, oyunlarında şiire benzer türlere yer vermektedir. Bunun en büyük sebebi çocukların kendi hayal dünyalarını kurarken âhenkli, uyumlu ve ritimli metinleri tercih etmeleridir. İşte bu nedenle küçük yaşlarda mâni, tekerleme ve ninniler aracılığıyla şiiri keşfeden çocuklar, ona ait diğer özellikleri ise okul hayatıyla birlikte öğrenmeye başlamaktadır (Perfect, 1999; Kaya: 2013). Erken yaşlarda çocuklar şiir dinleyerek dil zevki kazanmakta sonraki dönemlerde ise seçilen şiirleri ezberlemeleri sayesinde topluluk önünde konuşma becerilerini geliştirmektedir.

İnsanlar için müziğin önemi daha anne karnındayken başlamaktadır. Anne sesiyle seslendirilen basit ezgiler, ninniler bebeklerin beyin gelişimine yardımcı olmakta ve sonraki yaşamlarının şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır (Yener, 2011). Erken çocukluk döneminde müzik eğitimi alan çocukların, öğrendiklerini hatırlama, konuşma, anlama, problem çözme ve karar vermede daha başarılı oldukları gözlemlenmektedir (Rauscher, 1998; Soysal, 2012). Şarkı söyleme, şiir ve tekerleme okuma gibi etkinlikler çocukların erken okuma-yazma becerilerinin gelişimine yardımcı olmaktadır (Güler,2008; Deleş ve Kaytez, 2020). Buradan hareketle müzik yönü de olan şiirin, çocukların sözel-dilsel becerilerinin gelişmesindeki etkisi göz ardı edilmemelidir. Şiir vasıtasıyla çocuk, kelime hazinesini geliştirerek dilin kurallarını çözüp hayal dünyasını zenginleştirmektedir. Dil kurallarına hâkim olan bir çocuk her durumda kendini nasıl ve ne şekilde ifade edebileceğini iyi bilmektedir. Yaşlılarına oranla daha zengin bir kelime hazinesine, daha yoğun bir ifade kabiliyetine ve hayal gücüne sahip olmaktadır. Bütün bu sonuçlara rağmen okullarımızda ne yazık ki şiire gereken önem verilmemektedir.

İnsan sosyal bir varlık olduğu için iletişim en temel ihtiyaçlarından biridir. İnsanlar ev, iş, okul gibi ortamlarında başkalarıyla iletişim içerisinde olmak zorundadır. Bu ortamlarda kişiler başkalarını gözlemlemekte, dinlemekte ve kendisine göre yorumlayıp dönütler vermektedir. Böylelikle hem bilgi edinmekte hem de bilgisini aktarmaktadır. Hayat aslında bilgi alışverişi üzerine kurulmuştur ve bu alışveriş gittikçe de hızlanmaktadır. Günümüzde bilgi demek güç demektir. Bilgi ise ancak dil becerilerinin etkin kullanılması ile kazanılmakta ve aktarılmaktadır (Bilge, 2019).

İnsan konuşma yetisini doğuştan getirmekle birlikte etkili ve güzel konuşma yeteneği kazanmasında okuldaki eğitiminin önemli bir rolü vardır. Okulda konuşma becerisi üzerine eğitim almış ya da bu alanda kendini yetiştirmiş öğrenciler hayatta daha başarılı olmaktadır.

Günlük yaşamımızdaki başarı ya da başarısızlıklarımızın temelinde konuşma ya da ifade becerimizdeki noksanlıklar yatmaktadır. Başarılı kimselerin konuşma ve hitabet yeteneklerine bakıldığı zaman diğer insanlara göre daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir (Bayraktar, 2012). Yani konuşma, kişisel ve sosyal yaşamımızda önemli bir rol oynamakta, kişiliğimizi yansıtmaktadır.

Türkçe dersinin hedeflerinden biri de öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmektir. Ancak bu beceri okullarımızda hep görmezden gelinmekte ve yeterince önemsenmemektedir. Konuşma becerisi üzerinde yeterince durulmadığı için de ortaokul seviyesine geldiği hâlde hâlâ kendisini ifade edebilecek kelime zenginliğine ulaşamamış öğrencilerimiz bulunmaktadır. Oysaki dil gelişim süreçleri incelediği zaman bütün çocukların aşağı yukarı 4 yaşına geldiğinde 1500-2000 kelimeye ulaştığı, 5-6 yaşlarında ise gramer kurallarının %90'ını tamamladığı görülmektedir. 5-6 yaşlarındaki bir çocuk 2-3 bin kelime kullanarak duygularını ifade edebilmekte, 20-24 bin kelimeyi de anlamaktadır. İlkokul bitiminde çocukların neredeyse 50 bin kelimedenden oluşan bir söz dağarcığına ulaşması beklenmektedir (Dağabakan ve Dağabakan, 2007). Ancak ülkemizdeki birçok ortaokul öğrencisinin kelime hazinesinin 50 bin kelimedenden bile az olduğunu söylemek mümkündür çünkü öğrencilerimiz hep aynı kelimelerle konuşup hep aynı kelimelerle yazmaktadır. Yazılı anlatım ve kelime hazinesinin zayıflığı dışında ortaokula gelen çocukların konuşmasında seste bozukluk, gereksiz seslerin çıkarılması, çekingenlik, az kelimeyle konuşma, sürekli tekrara düşme, jest ve mimiklerini kontrol edememe ve konuşmayı çabuk bitirme gibi noksanlıklar da görülmektedir (Benzer ve Ünsal, 2019).

Her yaşta olduğu gibi ergenlik döneminde de kişilerin kendini ifade edebilmesi son derece önemlidir. Onlar için bu dönem hayatın işleyişini algılamaya başladıkları ve toplumda “Ben de varım.” dedikleri bir dönemdir. Ergenlikte çocukların sorumlulukları arttığı gibi sosyal çevreleri de genişlemektedir. Çocuklar hiç karşılaşmadığı problemlerle ilk kez ergenlik döneminde karşılaşmakta, onlarla başa çıkmayı öğrenmekte ve büyümenin zorlukları ile yüzleşmektedir (Ankay, 2018).

İşte ortaokula gelmiş ve ergenliğin zorlukları ile ilk kez yüzleşmiş öğrencilerdeki ifade sorununu çözenin yolu da dilin en güzel örneklerinden biri olan şiiri tanımaktan ve okumaktan geçmektedir. Şiir okumak muhakkak ki onların ruh dünyasında olumlu değişiklikler yaratacağı

gibi şiirle beraber sözlü ifade becerileri ve yaratıcılık yönleri gelişecek, ince bir ruha sahip olacak, düşünce dünyaları olumlu yönde etkilenecektir. Şiir sayesinde hayatı ve insanları sevecek, çevresine daha olumlu bakabilecektir. Ergenin ruh dünyası üzerindeki bu olumlu etkilerinin yanı sıra şiir, Türkçe öğretiminde de dört temel becerinin geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Şiir aracılığıyla öğrencilerin telâffuz, vurgu ve tonlama becerileri gelişecek, etkili bir konuşma yeteneğine sahip olacaklardır (Şeref, 2019).

Çocukların ana dillerini sevmesinde, onu daha başarılı ve etkili kullanmasında muhakkak ki şiirin önemli bir payı vardır (Öntaş, 2009). Dilin iyi işlenmiş parçaları olan şiire gerektiği gibi yer verildiğinde çocuklardaki ifade kabiliyetinin de değiştiği görülecektir. Kendini ifade etmekte yetersiz olan çocuklar hep aynı kelimeleri kullanmakta bu da hayal dünyalarının renksizleşmesine sebep olmaktadır. Çocuklarımızın etkili konuşma becerisine ve renkli bir hayal dünyasına sahip olabilmeleri için onları küçük yaşlardan itibaren şiirle tanıştırap şiiri sevdirmemiz gerekmektedir. İnsanın kelimelerle düşünüp kelimelerle problem çözdüğü ve kelimelerle hayal kurduğu unutulmamalıdır.

1.2.Problem Cümlesi

7. sınıf öğrencilerinin ezberden şiir okuma çalışmalarının topluluk önünde konuşma tutumlarına etkisi nedir?

1.3.Alt Problemler

1. Deney grubunun ön test (Topluluk önünde konuşma becerisi tutumları) ve kontrol grubunun ön test (Topluluk önünde konuşma tutumları) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Deney grubunun ön test (Topluluk önünde konuşma becerisi tutumları) ile son test puanları (Topluluk önünde konuşma tutumları) arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Kontrol grubunun ön test (Topluluk önünde konuşma becerisi tutumları) ile son test puanları (Topluluk önünde konuşma tutumları) arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Kontrol grubu ile deney grubunun son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4.Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı insana yoğun duygular katan, hafızasının güçlenmesinde önemli bir rol oynayan, kişinin güven duygusunu geliştiren şiirin; ortaokul öğrencilerinin konuşma becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin şiir ezberleme çalışmalarının topluluk önünde konuşma tutumlarına etkileri incelenmiştir.

1.5.Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemindeki çocuklar için en kritik becerilerden biri de konuşma becerisidir. Konuşmada; akıcılık, standart dilin kullanılması, gereksiz seslerin çıkarılmaması ve etkili jest-mimik kullanımı çocuğun konuşurken kendini daha öz güvenli hissetmesini sağlayacaktır. Öz güvenle konuşan çocuk akranları tarafından daha çabuk kabul görecektir ve ilgi odağı hâline gelecektir. Böylelikle ergenlik dönemini rahat ve başarılı bir şekilde atlattığı olacaktır. Bu da topluma sağlam bir şekilde adapte olmasının, kuralları benimsemesinin, iyi birer birey olmasının yolunu açacaktır.

Yapılan bu çalışmayla öğrencilerin şiir ezberleyerek topluluk önünde konuşmalarını daha akıcı ve etkili bir hâle getirip getirmediği gözlemlenecektir. Böylelikle şiirin topluluk önünde konuşma becerisi üzerindeki katkısı açıklanmış olacaktır. Konuşma becerisi ile şiir arasındaki ilişki konulu kapsamlı bir araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmüştür. Alandaki bu boşluğu doldurmak araştırmanın önemli kısmıdır. Elde edilecek sonuçların ileriki araştırmalara yol göstereceği ve mevcut araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak yapılan bu çalışma ile Türkçe öğretmenleri şiir ezberlemenin konuşma becerisi üzerindeki etkilerini fark edecek ve bu türe derslerinde daha fazla yer verecektir.

1.6.Denenceler

1. Deney grubunun ön test son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
2. Kontrol grubunun ön test son test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.
3. Deney ve kontrol gruplarının erişti ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

1.7.Sayıtlar

Bu çalışmada,

1. Öğrencilerin uygulama kapsamında yapılan derslere gönüllü ve istekli bir şekilde katıldıkları,

2. Araştırmanın deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin aynı düzeyde ve sağlıklı konuşma organlarına sahip olduğu,

3. Kontrol edilemeyen değişkenlerin deney ve kontrol gruplarını eşit oranda etkilendiği,

4. Altı haftalık uygulama sürecinin (ön-test / son-test hariç) konuşma becerisinin dış yapı unsurlarını geliştirmek için yeterli olduğu,

5. Araştırma deseninin araştırma amacıyla uyumlu olduğu,

6. Öğrencilerin veri toplama araçlarını herhangi bir etki altında kalmadan kendi görüşleri doğrultusunda doldurdukları,

7. Seçilen araştırma yönteminin ve istatistiksel çözümleme yöntemlerinin araştırmanın amacına ve verilerin çözümlenmesine uygun olduğu,

8. Öğrencilere uygulanan ön test-son test çalışmasının öğrencilerin topluluk önünde konuşmaya yönelik tutumlarını ölçeceği varsayılmıştır.

1.8.Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında Konya Selçuklu ilçesine bağlı Seyit Ulugülyağcı İmam Hatip Ortaokulundan, şans (random) yoluyla seçilip deney ve kontrol grubuna atanan 10'ardan, toplam 20 öğrenciden oluşacaktır.

2. Araştırma, “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” ve ezberlenmek amacıyla belirlenmiş şiirlerle sınırlı olacaktır.

1.9.Tanımlar

Konuşma Becerisi: Öğrencinin herhangi bir konu hakkındaki duygu, düşünce ve bilgilerini; bir topluluk önünde veyahut arkadaşları arasında kendinden emin bir şekilde aktarmasıdır.

Topluluk Önünde Konuşma Becerisi: Aile içinde, üyesi olduğunuz bir toplulukta, büyük bir konferansta, mülakatta, iş toplantısında veya bir sınıf ortamında yaptığımız konuşmalardır.

Tutum: “Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu veya olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülenmesine dayanarak oluşturduğu zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki, ön eğilimdir” (İnceoğlu, 2004:19).

BÖLÜM 2

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümünde araştırmanın problemine dayanak oluşturan kuramsal çerçeveye ve araştırmanın temel değişkenleri ile ilgili teorilere, kavramlara ve kavramsal ilişkilere yer verilmiştir. Konu ile ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1.Konuşma

Konuşma; kişinin duygu, düşünce, istek ve hayallerini başkalarına anlatabilmesi, onlarla paylaşabilmesidir. Ayrıca deneyimlerimizi gelecek nesillere aktarmamızı sağlayan, çevremizle uyumlu olmamıza yardımcı olan en etkili sistemdir. Konuşmanın zaman içerisinde pek çok tanımı yapılmıştır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

“Konuşma, insanın öteki insanlarla ilişkilerini sürdürebilmesi için en çok gereksinim duyduğu ve yararlandığı önemli bir dil etkinliğidir (Aktaş ve Gündüz,2020: 99).”

“İnsanı diğer canlılardan ayıran düşünme, karşılaştırma yapabilme gibi özelliklerinin sesler yardımıyla dışa vurulmasına konuşma denir (Yaman,2004: 9).”

“Konuşma kişinin duygu ve düşüncelerini söz ile bildirmesidir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever,2004: 57).”

“Konuşma, düşüncelerin ses yoluyla başkalarına aktarılması yani sesli düşünmedir (Güneş,2021:104).”

Konuşma sadece bir ses çıkarma işi değil vücudumuzdaki birtakım organların bir araya gelmesiyle oluşan mucizevî bir işlemdir (Yaman,2004: 10).

Konuşma, insanı sosyal bir varlık hâline getiren en önemli unsurdur (Korkmaz, 1986; Şimşek, 2004: 42).

Türkçe Sözlük (TDK 1998)te ise konuşmanın tanımını şöyle vermektedir. Konuşma;

1. *Konuşmak işi.*
2. *Görüşme, danışma, müzakere.*

3. *Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat gibi bir konuda bilgi vermek için yapılan konuşma, konferans.*

Zihinden geçenleri söze dönüştürmek insanoğlunu diğer canlılardan ayıran en temel özelliktir. Söz, sanılının da aksine insan hayatında çok daha önemli bir yere sahiptir. Yaşamı şekillendirmede, medeniyeti ve kültürü oluşturmada ilk sırada yer almaktadır. İnsanoğlu çağlar boyunca söz aracılığıyla kültürünü aktarıp yaşatmayı başarmış ve daha da önemlisi yeni anlayışlar oluşturabilmiştir.

Güzel konuşmak ve konuşarak insanları etkilemek üzerine yapılan çalışmalar M.Ö. 5. yy'a kadar uzanmaktadır. Antikçağ 'da "*dili ikna edecek biçimde kullanma sanatı*" olarak bilinen retorik üzerinde durulmaya başlanmış ve eğitimler verilmiştir. İslam kültüründe retorik belâgat kelimesi ile karşılanmış ve üzerinde fazlaca durulmuştur (Kurudayıoğlu, 2003: 289).

Günümüzde ise dil öğretim yaklaşımlarına göre konuşmanın üç temel aşaması vardır. Bu aşamalar şöyledir (Dell,1986; Levelt,1986; Güneş,2021: 105):

1. *Plânlama*: Bu aşamada konuşmacı söylemek istediklerini ve vermek istediği mesajı zihninde plânlanmaktadır.
2. *Düzenleme*: Bu aşamada ifade edilecek kelime ve cümleler zihindeki sözlükte kontrol edilip sıraya konulmaktadır.
3. *Bütünleştirme*: Bu aşamada diğer işlemler birleştirilerek sunum yapılmaktadır. Yani düşünceler sözlere çevrilmektedir.

Ayrıca her eğitim yaklaşımı konuşmayı kendine göre açıklamaya çalışmıştır. Örneğin: *Geleneksel ve Davranışçı Yaklaşım*; konuşmanın daha çok vurgu, tonlama, telâffuz, ses gibi özellikleri üzerinde durmuştur. *Bilişsel Yaklaşım*, konuşmanın zihinsel süreçleri üzerinde dururken *Yapılandırmacı Yaklaşım*, konuşma becerisini geliştirme üzerinde durmuştur. Bu yaklaşıma göre konuşma önce zihinde başlayıp sonra sözlere dökülmektedir (Güneş,2021:106).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere konuşma çok yönlü bir kavramdır. Ses, telâffuz, anlatma, anlama, anlaşma, iletişim gibi iç içe girmiş kavramlar konuşmanın kapsamı içerisindedir (Kurudayıoğlu,2003:288). Konuşma, çocuğun toplumla ilişki kurmasını, toplumda kendini ifade edebilmesini sağlayan en etkili araçtır. Böylesine büyük bir öneme sahip olan konuşma becerisinin geliştirilmesi Türkçe dersinin ilk hedeflerinden birisidir

(Özby,2014: 8). Bu nedenle Türkçe öğretiminde dil becerilerinin geliştirmesi asla ihmâl edilmemelidir. Konuşma becerisi üzerinde en çok duran ders de Türkçe dersi olmalıdır. (Özby ve İpek, 2015: 95). Günümüz çağının gerektirdiği bütün etkili konuşma teknikleri temel eğitimde öğrencilere kazandırılmalıdır. Böylelikle daha bilinçli ve öz güvenli nesiller yetiştirmek mümkün olacaktır (Özby, 2006).

Konuşma; kişinin eğitimini, iş hayatını ve özel yaşamını büyük ölçüde etkileyen, yönlendiren önemli bir faaliyettir. İletişimdeki başarımız bizi toplumda daima ön plânda tutarak başarının yolunu açmaktadır. Etkili bir iletişimin temelinde ise doğru ve başarılı konuşma yeteneği yatmaktadır. Tarihe bakıldığı zaman bütün ünlü şahsiyetlerin ortak özelliğinin güzel ve etkili konuşma olduğu görölmektedir (Kurudayıoğlu, 2003).

Bireyin akıcı ve düzgün konuşmasında ailenin önemli bir rolü varmış gibi görünse de asıl rol eğitim sisteminin ve eğitim programlarıdır. Bu nedenle konuşma becerisinin geliştirilmesinde en önemli görevi okul üstlenmektedir, özellikle de Türkçe öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir (Kurudayıoğlu, 2003).

2.2.Konuşmanın Özellikleri:

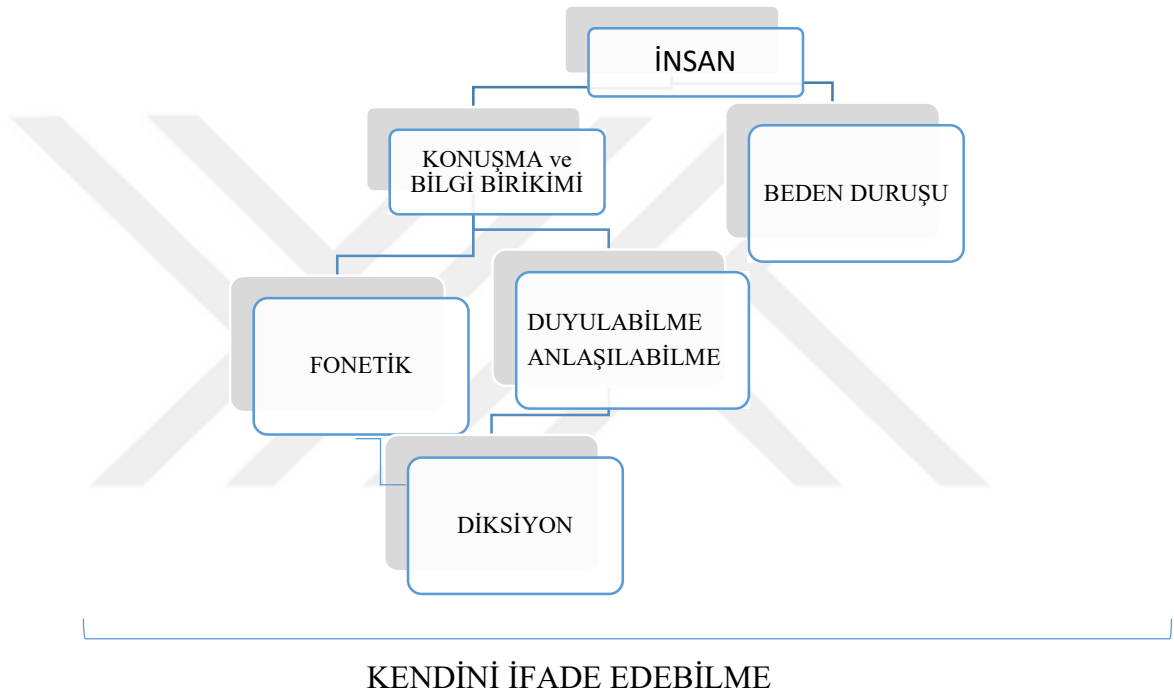
Konuşma sadece insanlar arasında iletişimi sağlamakla kalmaz; öğrenme, anlama, zihinsel, duygusal ve sosyal becerileri geliştirmede de önemli bir rol üstlenir (Güneş,2021: 106). Konuşma birçok karmaşık süreci bir arada barındırdığı için bilim dalları tarafından çeşitli tanımları yapılmıştır. Bilim adamlarının üzerinde uzlaştığı konuşmanın ortak özellikleri ise şöyledir (Güneş,2021: 107):

- a. **Fiziksel Özellikleri:** *Beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, ses dalgaları, küçük dil, büyük dil, damak, dudak, dişler ve kulaklar gibi organların iş birliği ile gerçekleşir.*
- b. **Psikolojik Özellikleri:** *Kişinin korkusunun, öfkesinin, stresinin konuşmalarına yansımastır.*
- c. **Toplumsal Özellikleri:** *İnsanoğlu toplumsal bir varlık olduğu için konuşma insanın diğer insanlarla iletişim kurmasında önemli bir araçtır.*

Konuşma, Türkçe eğitiminin temelini oluşturmakla birlikte hem okuma-yazmanın çıkış noktası, hem de çocuğun bireyselleşmesinin ilk adımıdır (Aktaş ve Gündüz,2020: 99). Konuşma zihnin düzenlenmesine yardımcı olan önemli bir öğrenme alanıdır. Öğrenci

konusarak yeni düşünceler oluşturup bunları zihninde yapılandırmaktadır. Yine Yapılandırmacı Yaklaşımına göre konuşma, işbirlikçi öğrenmenin de temelini oluşturmaktadır. Öğrenci konuşarak görüşlerini ifade edip sorunlara tartışarak çözüm yolları aramaktadır. Özellikle de hazırlıklı konuşmalar yani topluluk önünde yapılan konuşmalar öğrencinin fikirlerini arkadaşlarına akıcı ve etkili bir şekilde aktarmasına zemin hazırlamaktadır (Güneş, 2021: 107). Gürzap (2006)'da konuşmanın etmenlerini şöyle bir tablo ile açıklamıştır:

Tablo 1 Konuşmanın Etmenleri

2.3 Konuşma Modelleri:

Son yıllarda konuşma eylemini açıklamak amacıyla birçok model ortaya çıkmıştır. Bu modellerin pek çoğu aynı gibi görünse de sözlü iletişimi açıklama biçimleri birbirlerinden farklıdır. Bu modellerin bazılarının temelinde “birimsel yaklaşım” yatarken bazılarının temelinde ise “yayılan etkileştirme” anlayışı yatmaktadır. Konuşma modellerinin bazıları ana dilindeki dilsel etkinlikleri baz alırken bazıları da yabancı dil öğrenirken meydana gelen dilsel etkinlikleri baz almaktadır. Yalnızca ana dilde meydana gelen sözlü iletişimi inceleyen modellerin bazıları şunlardır (Çetinkaya, 2021: 22):

2.3.1.Fromkin (1971) Konuşma Modeli

Birimsel bir nitelik taşımaktadır. Yani konuşma düzeyini oluşturan farklı birimler vardır ve bu birimlerin her birinin farklı işlevleri vardır. Bu model konuşma becerisini düzenli bir şekilde betimleyen ilk modeldir. Modele göre konuşma hataları rastlantısal bir şekilde oluşmamaktadır.

Fromkin Modelinin ilk aşamasında konuşulacak konu ile ilgili düşüncelerin üretilmesi yer almaktadır. İkinci aşamada düşünceler beyinde yapılandırılmakta, cümleler oluşturulmaktadır. Üçüncü aşamada söyleneceklerin vurgu ve tonlaması belirlenmektedir. Dördüncü aşamada yapılar sözlüksel ve anlamsal bir kontrolden geçirilmektedir. Son aşamada ise gerekli değişikliklerden sonra konuşma ortaya çıkmaktadır.

Modelin en önemli yanı, dönemine göre konuşmayı ayrıntılı bir şekilde ele alması ve anlamın söz diziminden, ses bilgisinden önce geldiğini vurgulamasıdır. Ancak modelde geri bildirimle dair herhangi bir açıklama yapılmamıştır (Çetinkaya,2021: 24).

2.3.2.Garrett (1975) Modeli

Modelde cümle üretimi üzerine odaklanılmıştır. Garrett'e göre konuşma yanlışlarının temelinde hatalı söz dizimleri yer almaktadır. Bu modelde konuşma üç aşamadan oluşmaktadır: İlk aşamada sözcükler konuşmanın konusuna göre belirlenmekte, ikinci aşamada uzun süreli bellekten de yardım alarak cümleler kurulmakta, üçüncü aşamada ise motor davranışların yardımıyla sözlü iletişim gerçekleşmektedir. Garrett'e göre konuşma hataları çoğunlukla ikinci aşamada gerçekleşmektedir. Bunun en büyük sebebi ise söz diziminin ve ses bilgisi kontrollerinin bu aşamada yapıyor olmasıdır. Hatalar buralardaki eksik ya da yanlış bilgilerden kaynaklanmaktadır (Çetinkaya; 2021: 26).

2.3.3.Dell (1986) Konuşma Üretim Modeli

Yayılan etkileştirme kuramını temel alan bir modeldir. “*Anlamsal sunum, sözdizimsel kodlama, biçimbirimsel kodlama ve sesbirimsel kodlama*” olmak üzere dört temel düzeyden oluşmaktadır. Dell'e göre insan ilk konuşmaya başladığı zamanlarda kendi dil yapısına özgü söz dizimi, dil bilgisi ve sözlük kurallarından yola çıkarak cümleler oluşturmaktadır. Modele göre konuşma hatalarının temelinde düzeylerin birbiri arasındaki ilişkiler yatmaktadır; yani bir

düzeyde yapılan hata sadece o düzeyde kalmamakta diğer düzeyleri de etkilemektedir (Çetinkaya, 2021: 30).

Dell'in konuşma modeli ile Bock ve Levelt'in konuşma modeli çeşitli yönlerden benzerlik göstermektedir. Bock ve Levelt modelinde aşamalar birbirine bağlı olarak ilerlerken Dell'in modelinde aşamalar sadece birbiri ardına değil karşılıklı etkileşerek de ilerlemektedir. Bu modelin bir diğer farkı da konuşma işlemi sırasında meydana gelen zihinsel işlemleri içermesidir (Güneş, 2014: 10).

2.3.4.Levelt (1989) Konuşma Modeli

Bu model birimsel bir modeldir. Modelde konuşma sürecini açıklamak için iki farklı kavram kullanılmaktadır. Bunlardan ilki iletişimin amacını ve hedefini belirleyen makro plânlama, ikincisi ise konuşma ile verilecek bilgilerin plânladığı mikro plânlamalardır (Güneş, 2014:9). Levelt'in modeli "*kavramlaştırıcı, kodlayıcı, seslemleyici*" gibi düzeylerden oluşmaktadır. İlk aşama olan kavramlaştırma düzeyinde, konuşmanın içeriğinde geçecek olan kelimeler belirlenmekte ve uzun süreli bellekten faydalanılmaktadır. İkinci düzeyde dil bilgisi ve ses bilgisi ile ilgili kodlamalar yapılmakta, sözcüklerin yapısal kontrolleri gerçekleştirilmektedir.

Son düzey olan seslemleyici düzeyde artık konuşma motor araçlar sayesinde gerçekleştirilmektedir. Konuşmacı sesli konuşmaya geçmeden önce Levelt'e göre bir iç konuşma yaparak konuşacaklarını prova etmekte ve sonra sesli konuşmaya geçmektedir. Modelde konuşma kaynakları olarak kişinin iç dünyası ile dış dünyadan edindiği bilgiler, zihinsel sözlükçesi ve konuşma bilgisi gösterilmektedir (Çetinkaya, 2021: 34).

Levelt'e göre, konuşma belirli bir amaç doğrultusunda yapılan bir etkinliktir. Kişi bu etkinlikte bazı süreçleri kontrol edebilirken bazılarını kontrol edememektedir. Mesela; kavramlaştırma aşamasında bilgilerin kime verileceğini belirleyebilirken ilerleyen süreçler doğal bir akış içerisinde gerçekleşmekte bu nedenle de kontrolü zorlaşmaktadır (Levelt, 1989, Güneş, 2014: 9)

2.3.5.De Bot (1992) Konuşma Üretim Modeli

Bu model ikinci bir dil öğretimi için tasarlanmıştır. Bot, çeşitli dönemlerdeki psikolinguistik araştırmaları da inceleyerek bütün konuşma üretim birimlerini birleştirmiştir. Bu model, Levelt (1989) modelindeki; kavramlaştırma, düzenleme, kodlama aşamalarını aynen kullanmıştır. De Bot modeline göre zihnimizde her dil için ayrı olmak üzere iki zihinsel sözlük ile bir seslendirici vardır (Güneş, 2014: 11).

2.3.6.Bock ve Levelt (1994) Konuşma Üretim Modeli

Modelin temel amacı diğer modeller gibi konuşma hatalarını ortaya çıkarmaktır. Kendilerine Garrett'i örnek almışlardır (Çetinkaya, 2021: 36). Bu modele göre konuşma dört ana birimden oluşmaktadır (Güneş, 2014: 10):

a) Mesajı belirleme: Bu ilk aşamada, konuşmacı ne söylemek istediğini veya vereceği mesajın içeriğini belirlemektedir.

b) İşlevsel işlemler: Konuşmacı kullanacağı kelimeleri seçmekte ve seçilen kelimelerin dil bilgisine göre görevini belirlemektedir (özne, tümleç gibi).

c) Durumsal işlemler: Kelimeleri ve kelimelerin cümledeki görevini belirledikten sonra bunları bir cümle hâline getirerek çoğul-tekil uyumunu gerçekleştirmektedir.

d) Fonolojik işlemler: Son aşamada konuşmacı cümleyi ve kelimeleri oluşturan sesleri belirleyerek ses uyumu, akıcılık gibi işlemleri yapmaktadır.

Bock ve Levelt daha çok dil bilgisel kodlamalar üzerinde dururken düzeylerin birbirlerini etkilediklerini düşünmemektedirler (Çetinkaya, 2021: 37)

2.4.Konuşmanın Temelleri

2.4.1.Konuşmanın Fiziksel Temelleri

Konuşma birçok organın birlikte çalışmasıyla ortaya çıkmış karmaşık bir beceridir (Erdem, 2017: 47). Konuşmanın temelini seslerin algılanması oluşturmaktadır. Çünkü sesler duyulmadan yani algılanmadan konuşmanın gerçekleşmesi mümkün değildir. Ayrıca

konuşmanın gerçekleşmesi için de birçok organın aynı anda çalışmasına ihtiyaç vardır. Bunların başında solunum organları gelmektedir:

2.4.1.1.Diyafram

“*Diyafram karın boşluğu ile göğüs kafesini birbirinden ayıran, ortasına doğru incelen, kenarlara doğru kas ve sinirlerle kalınlaşan bir yapıya sahiptir. Asıl görevi nefes alıp vermektir (Erdem, 2017: 47).*” Nefesin doğru kullanılmasının gerekli olduğu mesleklere mutlaka diyafram eğitimi verilmelidir. Diyaframı kontrol becerisine sahip kişiler akıcı ve kesintisiz konuşabilmektedir (Erdem, 2017: 48).

Diyaframın kusurlu olması kişideki konuşma bozukluklarının temelini oluşturmaktadır. Örneğin, diyaframdaki kasların zarar görmesi kekemeliğin en büyük sebeplerinden biridir (Yalçın,2006: 102). Doğru nefes alıp vermek özellikle de topluluk önünde konuşanlar için büyük önem taşımaktadır. Doğru nefes almayı başaran kişiler konuşurken gereksiz sesler çıkarmadan akıcı konuşmaktadır (Kardaş, 2020: 69).

2.4.1.2.Ağız ve Burun Boşluğu

Yüzde avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan, besinlerin sindirilme işleminin başladığı yerdir (Kardaş, 2020: 67). Sesin oluşumunda ağız boşluğunun önemli bir yeri vardır. Ağız boşluğunda; küçük dil, damak, dil, diş etleri, dişler, çene ve dudaklar bulunmaktadır. Sesli ve sessiz harflerin; açıklık, kapalılık, sertlik, yumuşaklık özelliklerine göre seslendirilmesine *artikülasyon yani telâffuz* denilmektedir. Küçük dilin, bazı seslerin telâffuzunda ve seslerin titreşiminde önemli bir yeri vardır (Akçay ve Baskın, 2017:37).

Dil, ağız boşluğunda çeşitli temas noktalarına değerek ünlü ve ünsüz harflerin oluşumunda önemli role sahiptir (Akçay ve Baskın, 2017: 38). Dil içerisindeki kaslar sayesinde yukarı, aşağı, ileri ve geri hareket ederek sesleri biçimlendirmektedir. Konuşmada asıl etkili kısım ise dilin uç kısmıdır. Dil ucu bu nedenle seslerin boğumlanmasında en sık kullanılan yerdir (Çetinkaya, 2021: 64).

Alt ve üst dişlerin konuşmadaki seslerin oluşmasında önemli bir yeri vardır. Türkçede “t” ve “d” sesleri dişsil ünsüzler olduğu için oluşumunda dişler etkilidir (Çetinkaya, 2021: 65).

Türkçedeki “b, m, p, f, v, o, ö, u, ü” sesleri dudak sesleridir. Dudaklarını uygun kullanamayan kişiler bu sesleri doğru çıkaramamaktadır (Kardaş, 2020: 68).

Seslerin oluşumunda alt çene ve üst çenenin genişliği ya da dar oluşu ünlülerin ayrışmasında önemlidir. Alt çene birçok konuşma kasına bağlantı sağlamaktadır (Çetinkaya,2021: 66).

2.4.1.3.Solunum

Sesin oluşabilmesi için akciğerlerden gelen havaya ihtiyaç vardır çünkü sesin temelinde soluk vardır bu da solunum yoluyla gerçekleşmektedir (Çetinkaya, 2021: 67). Pek çok konuşma kusurunun temelinde ise yanlış soluk alıp verme yatmaktadır. Bu nedenle konuşma eğitiminin temelini doğru soluk alıp verme oluşturmaktadır. Net, akıcı ve doğru konuşma ancak nefesi doğru kullanmakla mümkündür (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 52).

Konuşmacı, konuşma esnasında gürültüsüz ve düzenli soluk almalıdır. Zira dinleyici sık alınan nefesi fark etmektedir. Bu da konuşmadan kopmasına ya da olumsuz bir tutum takınmasına sebep olmaktadır. Konuşma sırasında nefes burundan alınmalıdır. Ancak konuşmacının hareket hâlinde olduğu durumlarda burundan alınan nefes yeterli olmayabilir. Bu gibi durumlarda nefesin ağızdan alınması daha uygun olmaktadır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 54).

Solunumun ikinci aşaması ise soluk vermektir. Konuşmanın temel unsurlarından olan soluk verme sağlıklı bir şekilde yapılmalıdır. Soluk verme her zaman eşit aralıklarla ve gürültüsüz olmalıdır. Konuşmacı nefesini cümleye göre ayarlamalı, mutlaka cümlenin sonunda nefesini vermelidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 55).

Konuşmanın doğru ve etkili olabilmesi, seslerin doğru çıkarılmasına yani solunuma bağlıdır. Konuşmacının öğrenmesi gereken temel şey solunum düzenini sağlamak olmalıdır. Bu nedenle konuşmacı öncelikle akciğerlerini iyi kullanmayı öğrenmelidir. Akciğerleri iyi kullanmak ise diyaframın iyi kullanılmasına, diyaframın iyi kullanılması ise duruşa ve midenin doluluk oranına bağlıdır. Konuşmacı, konuşmaya başlamadan en az iki saat önce yemek yemeli ve konuşurken mutlaka dik durmalıdır (Yaman, 2004: 66).

2.4.1.4. Gırtlak

Solunum yolunu daraltma ve kapatma özelliği olan gırtlakın, seslerin çıkarılmasında önemli bir görevi vardır. Bu açıdan hem seslerin çıkarılmasında hem de solumda gırtlakın rolü büyüktür (Kardaş, 2020: 68).

2.4.1.5. Burun

Solunum sisteminin önemli bir parçası olan burun, havayı temizledikten sonra soluk borusu aracılığı ile akciğerlere iletmektedir. Burundan geçen hava seslerin rezonansının daha iyi olmasına katkı sağlamaktadır (Kardaş, 2020: 69)

2.4.1.6. Soluk Borusu ve Akciğerler

Soluk borusu kişinin doğru nefes almasında, buna paralel olarak da daha düzgün konuşmasında önemli bir paya sahiptir. Solunum sisteminin en önemli parçası olan akciğerler sesin doğru çıkarılmasında oldukça etkilidir. Beyin için gerekli olan oksijeni sağladığı için de konuşmanın zihinsel sürecini etkilemektedir (Kardaş, 2020: 69).

2.4.2. Konuşmanın Zihinsel Temelleri

Konuşma, sadece fiziksel bir çabayı değil zihinsel bir faaliyeti de içermektedir. Konuşmanın temeli düşüncelerin beyinde kavramsallaştırılmasıdır. Beyindeki soyut düşünceler, beynin yönettiği konuşma organları yardımıyla sese dönüşmektedir. Beyindeki konuşma merkezi Wernicke ve Broca olmak üzere iki alandan oluşmaktadır (Kardaş, 2020: 71).

2.4.2.1. Wernicke Alanı

Alman Carl Wernicke tarafından tanımlanan beynin bu alanına “Wernicke Alanı” denilmektedir. Bu alan dilin semantik ve yorumlama alanı ile ilgilidir. Konuşmanın anlamlandırılması ve üretilmesi bu alanda gerçekleşmektedir. Çevreden alınan sesler uygun bir şekilde cümle hâline getirilerek burada anlamlandırılmaktadır. Yapılan araştırmalar Wernicke alanında sorun yaşayan bireylerin amaca uygun olmayan karmaşık sözcükleri tercih ettiğini ortaya koymuştur (Kardaş, 2020: 73).

2.4.2.2. Broca Alanı

Fransız cerrah ve antropolog Paul Broca konuşmanın yapıya dayalı unsurlarının beyindeki frontal lobun arka alt kısmındaki bölümde gerçekleştiğini tespit etmiştir. Bu alan sağ elini kullanan bireyler için beynin sol tarafında, sol elini kullanan bireyler için ise beynin sağ tarafında yer almaktadır. Kelimelerin söz dizimine göre yerleştirilmesi ve yapısal uygunluklarının kontrolü bu bölümde gerçekleşmektedir. Wernicke alanında anlamlandırılan, yorumlanan kelimeler daha sonra Broca alanına aktararak cümle hâline getirilmekte ve dilin yapısal özelliklerine uyarlanmaktadır. Broca alanı sorunlu olan kişiler o dile ait cümleleri anlamlandırırken sorunlar yaşamaktadır (Kardaş, 2020: 73).

2.4.2.3. Hafıza

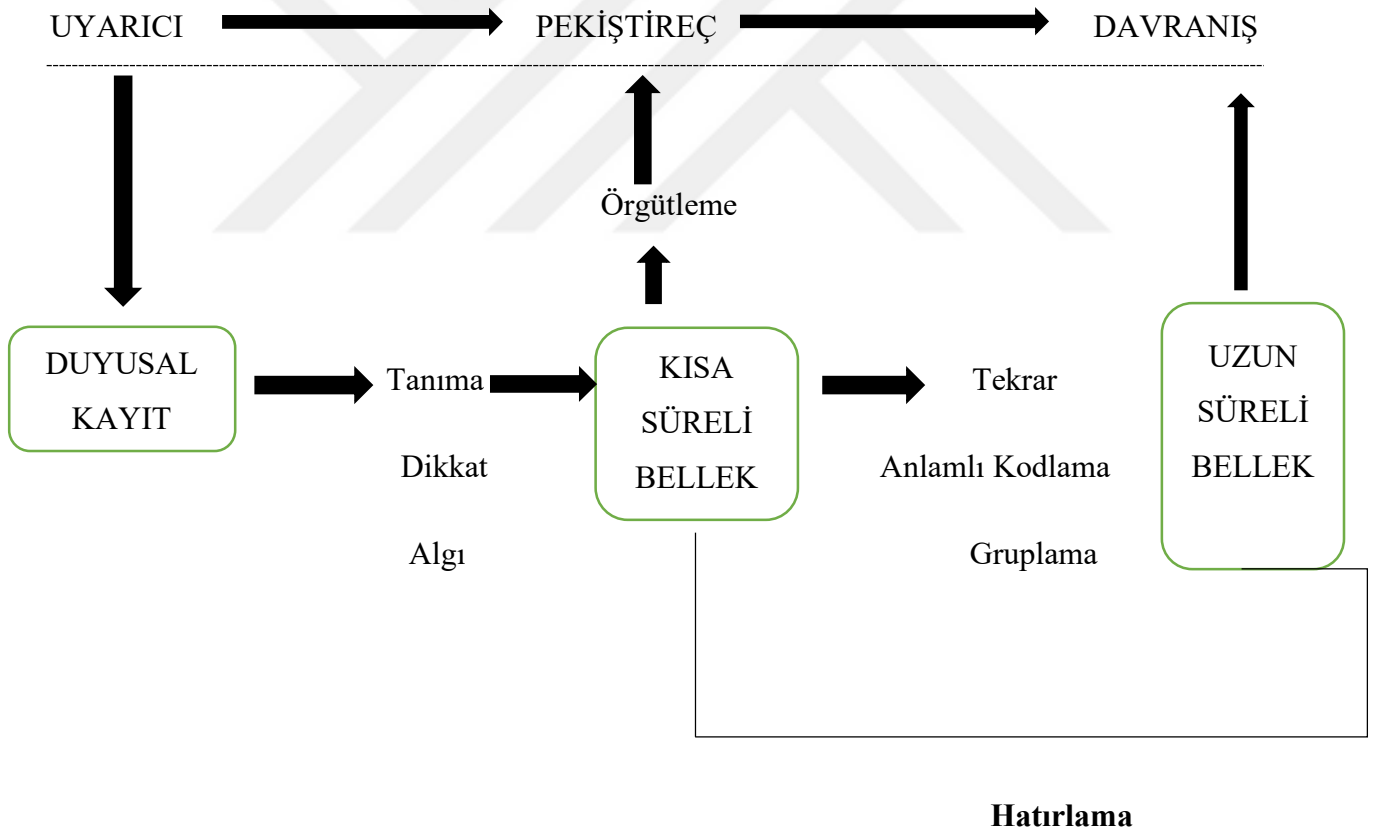
Konuşmanın zihinsel unsurlarından birisi de hafızadır. Bellek, geçmişe ait bütün yaşanmışların kayıt altına alındığı yerdir. Kişinin hayat boyu edindiği tecrübe, bilgi ve öğrenmişliklerin tamamı burada yer almaktadır. Bilgiler bellekte kodlandıktan sonra depolanarak saklanmakta ve gerek duyulduğunda geri çağırılmaktadır. Duyu organlarımız aracılığı ile alınan bilgiler önce kısa süreli belleğe aktarılmakta, burada gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra ya silinmekte ya da uzun süreli belleğe gönderilmektedir. Uzun süreli belleğe aktarılan bilgiler ise ihtiyaç duyulduğunda yeniden çağırılarak kullanılmaktadır.

Hafızaya aktardığımız bilgiler aslında konuşmanın temelini oluşturmaktadır çünkü kişinin akıcı konuşması, bilgi birikimine bağlıdır. Buna ek olarak bilgiler hafızadan hızlı bir şekilde çağrılmazsa “ıııı / eeee” gibi anlamsız sesler çıkarılmaktadır (Kardaş, 2020: 74). Bu nedenle topluluk önünde güvenli ve kendinden emin konuşabilmenin temel şartı güçlü bir hafızadan geçmektedir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 73).

Bellek sıradan bir depolama aygıtı değildir. Bellek kendine özgü işletim süreci olan bir sistemdir. Belleğin temelini nöron adı verilen sinir hücreleri ve bunların uzantıları olan sinapslar oluşturmaktadır. Sinaps ve nöron sayısı ne kadar çok ise bellek o denli güçlü demektir. Belleğe bilgilerin hızlı ve sağlıklı ulaşabilmesi için sinir hücreleri arasındaki bağlantının kuvvetli olması gerekmektedir. Bu bağlantının temelini ise sinapslar oluşturmaktadır. İlk uyarı sinapslara gelmekte daha sonra da buradan sinir hücrelerine aktarılmaktadır (Özbay, 2006:

101). Sinirsel ağların gelişmesinin ve güçlü olmasının temelinde Hebb'e göre duyuşal yaşıntıların ve çevrenin büyük rolü vardır. Çocukluk döneminde kişinin çok uyararla karşılaşıması, yani uyarıcı bakımından zengin bir çevrede büyümesi, güçlü bir sinirsel ağ kurması ve problem çözme yeteneğini geliştirmesini sağlamaktadır (Senemoğlu, 2020: 350).

Üç türlü bellek vardır (Senemoğlu, 2020: 357): Duyusal, kısa süreli ve uzun süreli bellek. Duyusal bellek; sinapslar tarafından algılanan uyarıların kısa süre kaldığı yerdir. Aslında belleğin başlangıç noktası demek daha doğrudur. Yapılan deneylere göre 18. saniyeden sonra bilgi yavaş yavaş kaybolmakta ve yeni bilgi eskinin yerini almaktadır. Bazı bilgiler kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarılmaktadır. Uzun süreli bellekte bilginin kalıcı olabilmesi için sinapslardaki iletinin kalıcı olarak kodlanması gerekmektedir (Senemoğlu, 2020: 358). Sürece ait tablo (Erden ve Akaman, 1988; Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 74):

Şekil 1 Bellek Türleri

2.5.Konuşma Eğitimi

Konuşma, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan en yaygın araçtır. Araştırmalara göre insanlar günün %50 ile %80'lik bölümünü iletişim kurarak geçirmektedir. İletişim kurma zamanının ortalama % 45'i dinleme, % 30'u konuşma, %16'sı okuma, % 9'u ise yazma faaliyeti olarak gerçekleşmektedir (Nalıncı 2000: 130; Kurudayıoğlu, 2003: 290).

Her beceri gibi konuşma becerisini de eğitimle geliştirmek mümkündür. Kişiyeye verilen eğitimin temel amacı onu iyi bir konuşmacı hâline getirmek olmalıdır. Konuşma eğitimi ilk olarak aile ortamında verilmektedir ancak ailede verilen eğitimde yöresel ağızların etkisi büyüktür (Şahin, 2015: 5). Konuşmadaki bütün eksiklik ve hataların düzeltilmesi ise okul ortamında gerçekleşmektedir. Bu yüzden Türkçe dersinin temel amacı öğrencilere duygu ve düşüncelerini, dil kurallarına uygun, etkili, düzgün bir biçimde, ifade etme becerisi kazandırmak olmalıdır.

Konuşma eğitiminin başarılı olabilmesinin ilk şartı Türkçe öğretmenin güzel konuşmasıdır. İyi bir konuşmacı olmasını beklediğimiz öğrencilerin öncelikle güzel konuşan insanları dinlemesi ve örnek alması önemlidir. Heath (1983), ilkokul ve ortaokulda öğrencilerinin sınıf içerisinde yaptığı konuşmaların önemine dair bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf içi konuşmaların dil öğretim sürecinin önemli bir unsuru olduğu ve bütün alanlarında başarının temelini oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Sınıf ortamında öğrencinin sessiz oturmasının öğretimi olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Demir, 2015: 298). İyi bir konuşmanın şu nitelikleri taşıması beklenmektedir:

a- Konuşmanın belli bir amacı olmalıdır.

b- Konuşma yıkıcı olmamalı, dinleyenleri anlatılanlara inandırmalıdır.

c- Konuşma doğru ve güvenilir bilgilere dayanmalıdır.

d- Konuşmayı dinleyecek olan topluluğun özellikleri, konuşmacı tarafından göz ardı edilmemeli; konuşma için seçilen kelimelerde bu özelliklere dikkat edilmelidir.

e- Konuşmada el, yüz ve vücut hareketlerinden yararlanılmalıdır.

f- Konuşma sırasında düşünme, öğretme, duygulandırma, tartışma gibi yöntemlere başvurulmalıdır (Özkırmı, 1994; Uçgun, 2007: 60).

2.5.1. Temel Dil Becerileri İçerisinde Konuşmanın Önemi

2.5.1.1. Konuşma-Dinleme ilişkisi

Konuşma ve dinlemeyi birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Sosyal hayatın temelini dinleme ve konuşma oluşturmaktadır. Çocukların dinleme becerisinin anne karnında gelişmeye başladığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Mackay'a göre de konuşmanın temelini dinleme oluşturmaktadır. Nitekim küçük yaşta işitme becerisini kaybetmiş çocukların konuşma becerisinde de gerileme olduğu görülmüştür (Şahin, 2015: 15).

Çocuklar konuşmayı öğrenirken ilk olarak ailesini sonra da yakın çevresini dinlemekte, taklit etmektedir. Konuşma eylemi uzun bir dinleme sürecinden sonra gerçekleşmektedir. Dinleme olmadan konuşma olamayacağı gibi, iyi dinleyici olmayanlardan da mükemmel söylevler beklenmemelidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 203).

2.5.1.2. Konuşma- Okuma İlişkisi

Kişi okuyarak birçok konu hakkında fikir edinmekte, yeni ufuklar keşfetmektedir. Okurken kelimelerin birbiri ile uyumunu görebilmekte, cümlenin yapısını kavrayabilmektedir. Bu da konuşma becerimizin gelişmesine yardımcı olmaktadır (Şahin, 2015: 17). Okuma, konuştuğumuz dile hâkim olmamıza ve kelime dağarcığımızı geliştirmemize katkı sağlamaktadır.

İnsan kelimelerle düşündüğü için konuşmasının seri ve akıcı olması kelime hazinesinin genişliğine bağlıdır. Bu amaçla çocuklarda kitap okuma alışkanlığı erken yaşlarda kazandırılmalıdır. Öğrencilik döneminde ise okul kütüphanesinden veya sınıf kitaplığından aldığı kitapları okuyup sınıfta arkadaşlarına anlatarak hem okuma zevki ve alışkanlığı kazanmakta hem de topluluk karşısında konuşma becerisini geliştirmektedir (Uçgun, 2007: 61)

2.5.1.3. Konuşma-Yazma İlişkisi

Dil öğretiminin temel amacı kişinin duygu, düşünce ve isteklerini karşı tarafa düzgün, anlaşılır ve doğru bir şekilde aktarmasıdır. Yazma da konuşma gibi kişinin başkaları ile

iletişimini sağlayan önemli bir araçtır. Konuşma sayesinde kişi duygu, düşünce ve isteklerini karşı tarafa anlatırken yazı sayesinde bütün bunları kalıcı hâle getirmektedir. Hem çocuklar hem de yetişkinler konuşmayı yazıya göre daha sık kullanmaktadır. Dünyada yaklaşık 3000 konuşma dili varken bunların sadece 200'ü yazı dili hâline gelmiştir (Tompkins, 1998; Şahin, 2015: 19).

Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017'de konuşma becerisini etkileyen faktörleri şöyle sıralamıştır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 206):

1. *Konuşmada kullanılan kelime çeşitliliği, dil gelişimi, konuşma miktarı, gramer özelliklerinin bilinmesi gibi konularda kızların erkeklere oranla daha ileride olduğu görülmektedir.*
2. *2-5 yaş arasında ikiz çocukların dil gelişiminin diğer çocuklara oranla daha yavaş olduğu gözlemlenmiştir.*
3. *Bazı bilim adamları erken konuşan çocukların, diğer çocuklara kıyasla zekâ bakımından daha ileride olduğu görüşünü savunmaktadır. Tabi bu görüşler henüz tam anlamıyla kanıtlanamamıştır.*
4. *Bazı bilim adamlarına göre bedence zayıf olan çocuklar, gülbüz olan çocuklara oranla daha erken ve düzgün konuşmaktadır.*
5. *Şiddetli ve uzun hastalık dönemi çocuğun konuşmasında geriliklere neden olmaktadır.*
6. *Güçlü bir iletişimin olduğu ailelerde büyüyen çocuklar güzel ve akıcı bir konuşmaya sahip olmaktadır. Özellikle de bakımevlerinde yetişen çocukların kelime dağarcığının çok sınırlı olduğu görülmekte, konuşmanın düzgün ve akıcı olmadığı fark edilmektedir.*
7. *Öğrenme süreçleri ve olgunlaşma da dil gelişiminde önemli bir paya sahiptir. Bu sayede kelime dağarcığı gelişmekte, dilin yapısı daha iyi kavranmaktadır.*

2.6.Konuşma Eğitiminin Programdaki Yeri

Türk eğitiminin temel amaçlarında biri de iyi konuşan bireyler yetiştirmek olmalıdır. Konuşma becerisinin nasıl ve ne şekilde geliştirilmesi gerektiğini, yaş seviyelerine göre hangi etkinliklerin uygulanacağını anlatan öğretim programları oluşturulmalıdır (Kardaş, 2020: 57).

Cumhuriyet döneminde 1924, 1929, 1931,1938, 1949, 1962 ve 2005 yıllarında müstakil; 1981, 2015 ve 2018 yıllarında ise iki kademeyi birleştirerek Türkçe öğretim programı hazırlanmıştır. Programlarda konuşma becerisine şu şekilde yer verilmiştir (Kardaş, 2020: 44):

2.6.1. 1924 Lise Birinci Devre Müfredat Programı

Türkçe dersi kıraat, irşad, sarf ve nahiv, imlâ, hitâbet ve edebî kıraat olmak üzere bölümlere ayrılmıştır. Konuşma eğitimi ile ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir (Kardaş, 2020: 44).

2.6.2. 1929 Orta Mektep Türkçe Programı

Türkçe dersi gramer, tahrir ve kıraat bölümlerine ayrılmıştır. Programda konuşma eğitimine dair şu ibareler yer almaktadır: *“Talebeyi merâmını ağızdan ve yazı ile ifade etmeye alıştırmak.”* Bu amaç cümlesinin altında şu açıklamalar yer almaktadır: *Sorulan suâle açık, kısa ve doğru cevap vermek, konuyla ilgili maddeleri sınıflandırıp birleştirerek söz söylemek, bu maddeleri etkili bir tarzda sınıfa ve topluluğa söylemek, nezâket kurallarının dışına çıkmadan başkaları ile tartışmaya katılmak, bir gruba veya sınıfa hitâp etmek, okuduklarına dair düşüncelerini nakletmek, fikirlerini ileri sürmek.”* Ayrıca öğrencinin konuşurken doğal, açık ve doğru telâffuz ile dinleyicileri nasıl etkileyeceği üzerinde durulmuştur. Türkçe dersinin bilgi dersi değil bir uygulama dersi olduğunun altı çizilmiş, öğrencilerin konuşmalarının tüm öğretmenler tarafından takip edilmesi istenmiştir (Kardaş; 2020: 45).

2.6.3. 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı

1929 programından farklı olarak sadece gramer konularında değişiklik yapılmıştır (Kardaş, 2020: 45).

2.6.4. 1938 Ortaokul Türkçe Programı

Türkçe dersi tahrir ve okuma kısmı diye ikiye ayrılmış, gramer konuları çıkarılmıştır. 1938 programının konuşma eğitimine dair belirttiği amaçlar 1929 programıyla benzer niteliktedir. Programda farklı olarak *“Türkçe ile ilgili alışkanlık ve becerilerin bir sanat olarak öğretilmesi, konuşma öğretimi ile yazının birlikte yürütülmesi, tüm derslerde öğretmenlerin öğrencilerin konuşmalarına dikkat etmesi”* üzerinde durulmuştur (Kardaş, 2020: 46).

2.6.5. 1949 Ortaokul Türkçe Programı

Türkçe dersi okuma, söz ve yazı ile ifade, dil bilgisi, imlâ, irşat bölümlerine ayrılmıştır. Konuşma eğitimi ile ilgili kısım “söz ve yazı ile ifade” olarak adlandırılmıştır. Programın amaçları arasında “*Onlara gördüklerini, duyduklarını, bildiklerini, incelediklerini, öğrendiklerini, düşünüp tasarladıklarını yazı ve söz ile doğru olarak anlatma kudreti kazandırmak.*” ifadesi geçmektedir (MEB,1949; Kardaş,2020: 47). Yine programda konuşmanın insan hayatında önemli bir yer teşkil ettiği bu yüzden de konuşma eğitimine ağırlık verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Öğrencilerin konuşmalarının her ortamda takip edilmesi istenmiş ve sınıf ortamında öğrencilerden şu davranışları göstermeleri gerektiği vurgulanmıştır: “*Sorulan soruya açık, kısa ve doğru karşılık verebilmek, çeşitli konularda konuşmak üzere topladığı maddeleri tasnif edebilmek, bu maddeleri ezberden bir sınıfa ya da topluluğa sunabilmek, konudan ayrılmadan ve nezaket kurallarından uzaklaşmadan bir tartışmaya dahil olabilmek, gerektiği zaman bir mesele hakkında fikrini sunabilmek, bir toplantıyı idare edebilmek, bir topluluğa hitâp edebilmek, bir yazıyı açıklayabilmek.*” Program bütün bunları yaparken öğrencilerden kelimeleri doğru telâffuz etmelerini, vurguyu uygun yerde yapmalarını ve kibar bir sesle, dinleyicileri sıkmadan konuşmalarını beklemektedir (Kardaş, 2020: 47).

2.6.6. 1962 Ortaokul Türkçe Programı

1949 programı ile aynı özellikleri taşımaktadır. Öğrencilerin tüm derslerde doğru ve düzgün konuşmalarının önemi bir kez daha vurgulanmıştır. “*Türkçe dersleri bir bilim değil bir sanat gibi öğretilmelidir.*” ilkesi benimsenmiştir. Programda, hitâbet ve şiir yarışmalarına yer verilmesinin konuşma becerisinin gelişmesi açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğrencinin sınıf içerisinde, arkadaşının sözünü kesmeden dinlemesinin, söz alarak kendi fikrini ifade etmesinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca karşılıklı konuşma, hikâye etme, dramatizasyon çalışmalarının konuşma becerisini geliştirmede etkili olacağı savunulmuştur (Kardaş, 2020: 48).

2.6.7. 1981 İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı

Bu program hem ilkokul hem de ortaokul için ortak hazırlanmıştır. Konuşma ile ilgili olarak “*Öğrencilere görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını, söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırma.*” (MEB,1981; Kardaş, 2020: 50) ifadesi yer almaktadır. Programda konuşmanın toplum hayatındaki yeri ve öneminden bahsedilmiş, bu nedenle de temel amacın öğrencinin duygu, düşünce ve isteklerini düzgün, kısa, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmesini sağlamak olduğu belirtilmiştir. Konuşma becerisinden önce okuma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesinin önemi vurgulanmış, yazılı ve sözlü anlatım için ayrı ders saatlerinin olması, bu derslerde öğretmenlerin öğrencileri cesaretlendirmesi istenmiştir (Kardaş, 2020: 51).

2.6.8. 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6-8. Sınıflar)

Programda konuşma ile ilgili ulaşılmaması beklenen temel hedef “*Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; iletişim kurmadır.*” (MEB, 2005). Bu programda diğer programlardan farklı olarak okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinden bahsedilmiştir. 2005 Türkçe Öğretim Programında konuşma becerisini geliştirmek amacıyla şu etkinliklere yer verilmiştir:

- *Eleştirel Konuşma*

Öğrencinin bir kitap, konu ya da metin hakkındaki olumlu veya olumsuz görüşlerini sunabilmesidir. Tarafsız yorum yapabilmesi ve çözüm önerileri sunmasıdır.

- *İkna Edici Konuşma*

Öğrenci gerekli araştırmaları yaptıktan sonra belirlediği bir konu hakkında dinleyicileri ikna etmek amacıyla konuşma yapmaktadır. Konuşurken ses tonunu, beden dilini etkili bir şekilde kullanmalıdır. Sınıf içerisinde seçilen öğrenciler veya gruplar savundukları fikirlerin doğruluğu, güvenilirliği konusunda sınıfı ikna etmelidir.

- *Tartışma*

Bir konu hakkında öğrencinin benimsediği düşünceyi savunmasıdır. Sınıf içerisinde oluşturulan gruplar kendilerine göre doğru olan fikri seçerek onu savunmaktadır. Yine sınıftan seçilen bir jüri de kazanan grubu belirlemektedir. Burada önemli olan jürinin tarafsız olması,

öğrencilerin dinleme kurallarına uygun hareket etmesi ve doğru, etkili cümleler kurabilmeleridir.

- *Katılımlı Konuşma*

Öğrencinin dinleyicileri de konuşmanın içerisine çekerek yaptığı konuşmadır. Konuşma esnasında karşılıklı sorular sorularak dinleyiciler de konuya dahil edilmektedir.

- *Güdümlü Konuşma*

Öğretmenin belirli bir konu seçerek onun hakkında sınıfa bilgi vermesidir. Beyin fırtınası ile başlamaktadır. Sonra sınıftan bir öğrenci seçilerek birkaç dakikalığına konuşma yapması istenmektedir.

- *Yaratıcı Konuşma*

Öğrencinin bir önceki arkadaşının söylediklerinden yola çıkarak konuşma yapmasıdır.

- *Empati Kurarak Konuşma*

Çözüm üretmek amacıyla öğrencinin kendisini başkasının yerine koyarak konuşmasıdır.

- *Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Konuşma*

Öğretmen tarafından işlenen temalara göre bir kelime ve kavram havuzu oluşturulmaktadır. Öğrencilerden bu havuzdan kelime seçip onun hakkında konuşmaları istenmektedir.

- *Hafızada Tutma Tekniği*

İşlenen konularda geçen kelimeler ve söz kalıpları bir yere not alınarak öğrenilmekte ve daha sonra bu kelimeler ya da söz kalıpları kullanarak metin oluşturulmaktadır.

- *Serbest Konuşma*

Öğrencilerin herhangi bir konu hakkındaki fikir ve düşüncelerini rahatça ifade etmeleridir. Bu nedenle de haftalık ders saatinin bir kısmı konuşma çalışmalarına ayrılmalıdır.

2.6.9. 2015 Türkçe Dersi Eğitim Programı (5.- 8. Sınıflar)

Program, öğrenme alanlarını sözlü iletişim, okuma ve yazma olarak üç ana başlık altında toplamıştır. Öğrenme alanlarının alt başlıklarında ve sözlü iletişim başlığında konuşma becerisine yer vermiştir. Sözlü iletişimin öğrencilerin iş birliği yapmaları, çevresini tanımaları, karşılaştıkları sorunları çözebilmeleri ve ortak karar verebilmeleri açısından son derece önemli

olduğu belirtilmiştir. 5, 6, 7 ve 8. sınıfların Türkçe dersi kazanımları başlığı altında kazanımları gereken beceriler programda sıralanmıştır (MEB, 2015):

5. Sınıf Sözlü İletişim Kazanımları

1. Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.

1.1. 1 Göz teması kurarak işitilebilir bir ses tonuyla konuşur.

1.1.2. Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır.

1.1.3. Tonlama ve vurgulara dikkat ederek akıcı ve anlaşılır bir dille konuşur.

1.1.4. Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir.

1.1.5. Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toplarlar, konuşmalardan ne anladığını ve kendi düşüncelerini ifade eder.

Konuşmanın akışı içinde bir önceki konuşan kişinin veya daha önce konuşanların ifade ettiği noktalarda aynı görüşte olduğu veya önemli gördüğü hususları belirterek kendi görüşünü ifade etmesi sağlanır.

1.2. Hazırlıklı konuşma/sunu yapar.

Topluluk önünde konuşulacak/tartışılacak konu/sunu için hazırlık yapması, gerekli metinleri okuyarak veya çalışarak gelmesi, konuşmasını edindiği bilgiler üzerine kurgulaması, prova yapması ve sunması sağlanır.

1.3. Konuşmasını/sunumunu bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler.

1.4. Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar.

1.5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana fikri/ana duyguyu belirler.

1.6. Dinlediklerini/izlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır.

1.7. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar.

Neden-sonuç, amaç-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar vb. üzerinde durulur.

1.8. Dinlediklerini/izlediklerini özetler.

Dinledikleri ve izlediklerindeki önemli ve önemsiz noktaları belirleme ve önemli noktaları birleştirmeye yönelik çalışmalar yaptırılır.

1.9. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili görüşlerini mantıksal sıra içerisinde açıklar.

1.10. Dinlediklerinde gerçek ve kurgu olanı ayırt eder.

1.11. Farklı türdeki metinleri dramatize eder.

1.12. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

6. Sınıf Sözlü İletişim Kazanımları

1.1 Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.

1.1.1. Göz teması kurarak işitilebilir bir ses tonuyla konuşur.

1.1.2. Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır.

1.1.3. Tonlama ve vurgulara dikkat ederek akıcı ve anlaşılır bir dille konuşur.

1.1.4. Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir.

1.1.5. Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toplarlar, konuşmalardan ne anladığını ve kendi düşüncelerini ifade eder.

Konuşmanın akışı içinde bir önceki konuşan kişinin veya daha önce konuşanların ifade ettiği noktalarda aynı görüşte olduğu veya önemli gördüğü hususları belirterek kendi görüşünü ifade etmesi sağlanır.

1.2. Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.

1.3. Hazırlıklı konuşma/sunu yapar.

Topluluk önünde konuşulacak/tartışılacak konu/sunu için hazırlık yapması; gerekli metinleri okuyarak veya çalışarak gelmesi, konuşmasını edindiği bilgiler üzerine kurgulaması, konu ile ilgili kanıtlara atıflar yapması, prova yapması ve sunması sağlanır.

1.4. Konuşmasını/sunumunu, bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler.

1.5. Konuşmasını komuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar.

1.6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana fikri ve ana fikri destekleyen düşünceleri belirler.

1.7. Konuşmacının tezlerinden ve görüşlerinden hangilerinin gerekçeler ve kanıtlarla desteklendiğini, hangilerinin desteklenmediğini ayırt eder.

1.8. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar. Neden-sonuç, amaç-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar vb. üzerinde durulur.

1.9. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular.

1.10. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini mantıksal sıra içerisinde açıklar.

1.11. Dinlediklerinde gerçek ve kurgu olanı ayırt eder.

1.12. Farklı türdeki metinleri dramatize eder.

1.13. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

7. Sınıf Sözlü İletişim Kazanımları

1.1. Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.

1.1.1. Göz teması kurarak işitilebilir bir ses tonuyla konuşur.

1.1.2. Tonlama ve vurgulara dikkat ederek akıcı ve anlaşılır bir dille konuşur.

1.1.3. Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir.

1.1.4. Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toparlar, konuşmalardan ne anladığını ve kendi düşüncelerini ifade eder. Konuşmanın akışı içinde bir önceki konuşan kişinin veya daha önce konuşanların ifade ettiği noktalarda aynı görüşte olduğu veya önemli gördüğü hususları belirterek kendi görüşünü ifade etmesi sağlanır.

1.2. Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.

1.3. Hazırlıklı konuşma/sunu yapar.

Topluluk önünde konuşulacak/tartışılacak konu/sunu için hazırlık yapması, gerekli metinleri okuyarak veya çalışarak gelmesi, konuşmasını edindiği bilgiler üzerine kurgulaması, konu ile ilgili kanıtlara atıflar yapması, prova yapması ve sunması sağlanır.

1.4. Konuşmasını/sunumunu bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler.

1.5. Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar.

1.6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana fikri ve ana fikri destekleyen düşünceleri belirler.

1.7. Konuşmacının tezlerinden ve görüşlerinden hangilerinin gerekçeler ve kanıtlarla desteklendiğini, hangilerinin desteklenmediğini ayırt eder.

1.8. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar.

Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar vb. üzerinde durulur.

1.9. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular.

1.10. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler.

Öne sürdüğü düşüncelerle ilgili verileri, destekleyici bilgileri, gerekçeleri, kanıtları ve örnekleri kullanarak görüşlerini tutarlı bir şekilde ifade etmesi sağlanır.

1.11. Farklı türdeki metinleri dramatize eder.

1.12. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

8. Sınıf Sözlü İletişim Kazanımları

1.1. Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.

1.1.1. Göz teması kurarak işitilebilir bir ses tonuyla konuşur.

- 1.1.2. Tonlama ve vurgulara dikkat ederek akıcı ve anlaşılır bir dille konuşur.
- 1.1.3. Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir.
- 1.1.4. Konuşmada/tartışmada ikna edici ve yönlendirici ifadeleri belirler.
- 1.1.5. Konuşmada/tartışmada ifade edilen görüşleri ve bilgileri dikkate alarak kendi görüşlerini gerekçelendirir.
- 1.2. Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.
- 1.3. Hazırlıklı konuşma/sunu yapar.
- Topluluk önünde konuşulacak/tartışılacak konu/sunu için hazırlık yapması, gerekli metinleri okuyarak veya çalışarak gelmesi, konuşmasını edindiği bilgiler üzerine kurgulaması, konu ile ilgili kanıtlara atıflar yapması, prova yapması ve sunması sağlanır.
- 1.4. Konuşmasını/sunumunu bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler.
- 1.5. Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar.
- 1.6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana fikri ve ana fikri destekleyen düşünceleri belirler.
- 1.7. Konuşmacının tezlerinin ve görüşlerinin hangilerinin gerekçeler ve kanıtlarla desteklendiğini, hangilerinin desteklenmediğini ayırt eder.
- 1.8. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler, sorgular ve değerlendirir.
- 1.9. Dinlediği/izlediği bir metnin, medya içeriğinin veya sözel sunumun örtülü anlamını belirler.
- 1.10. Farklı türdeki metinleri dramatize eder.
- 1.11. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

2.6.10. 2018 Türkçe Öğretim Programı (5.- 8. Sınıflar)

2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan konuşma becerisi ile ilgili kazanımlar 2015 programına göre azaltılmıştır. **Yetkinlikler** başlığı altında ana diliyle öğrencinin kendisini yazılı ve sözlü ifade edebilmesinin, yorum yapabilmesinin önemi vurgulanmıştır. Türkçe dersinin temel amacının Türkçenin doğru, bilinçli ve özenli kullanılmasını sağlamak olduğu belirtilmiştir. Öğrencinin duygu, düşünce ve tezini, sözlü ya da yazılı olarak doğru, anlaşılır ve etkili bir şekilde ifade etmesinin önemi vurgulanmıştır (MEB, 2018):

5. Sınıf Konuşma Kazanımları

2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin verilen bir konuyu görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve sunum öncesinde prova yapmaları sağlanır.

2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. Ama, fakat, ancak ve lakin ifadelerini kullanmaları sağlanır.

2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

6. Sınıf Konuşma Kazanımları

2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin verilen bir konu hakkında görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve prova yapmaları sağlanır.

2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerini kullanmaları sağlanır.

2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

7. Sınıf Konuşma Kazanımları

2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak sunu hazırlamaları sağlanır.

2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.

2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.

2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

8. Sınıf Konuşma Kazanımları

2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

a) Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanmaları, sunu hazırlamaları sağlanır.

b) Öğrenciler araştırma sonuçlarını sempozyum, panel, forum vb. ortamlarda sunmaya teşvik edilir.

2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.

2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

2.6. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

2.7. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

2.7. Konuşma Türleri

2.7.1. Hazırlıksız Konuşmalar

Yeri ve zamanı önceden belirlenmeyen, aniden yapılan günlük konuşmalardır (Yaman, 2004: 161). Bu tür konuşmalarda kişinin bilgi birikiminin, daha önceden edindiği tecrübelerin büyük katkısı vardır. Genel kültürü kuvvetli, kelime hazinesi zengin, toplum psikolojisinden

iyi anlayan bireyler hazırlıksız konuşmalarda çok başarılı olmaktadır. Hazırlıksız konuşmalarda kişinin kelimeleri telâffuzu, vurgu ve tonlamaları da son derece önemlidir (Yaman, 2004:161).

2.7.2. Hazırlıklı Konuşmalar (Topluluk Önünde Yapılan Konuşmalar)

Amacı, nerede, ne zaman yapılacağı belli olan konuşmalardır. Bu tarz konuşmalar önceden bir plân dahilinde belirlenip yine bir plân dahilinde yapılmaktadır. Hazırlıklı konuşmalarda kişi ne tarz konuşma yapacağını, uzunluğunu ve kısalığını belirleyebilmektedir (Yaman, 2004: 162).

Hazırlıklı konuşmalarda bütün dikkat konuşmacının üzerinde olduğu için, kelimelerin telâffuzu, jest ve mimikler, el, kol hareketleri büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra hitap edilen topluluğu tanımak, isteklerini bilmek, yerinde ve zamanında konuşmak, toplumun değer verdiği ünlü isimlerden alıntılar yapmak da konuşmayı önemli kılmaktadır. Hazırlıklı konuşmalar şunlardır (Yaman, 2004: 162):

2.7.2.1. Konferans

Bilim adamlarının, sanatçıların, uzman kişilerin; bilim, sanat, edebiyat, teknoloji gibi bilimsel konularda bilgi vermek, açıklama yapmak amacıyla topluluk karşısında yaptıkları plânlı konuşmalardır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 172). Konferansın amacı dinleyicilere hitâp ederek onları bilgilendirmektir. Konferans başlamadan önce konuşmacı dinleyicilere kısaca tanıtılmaktadır. Konuşmacı, dinleyicileri selamladıktan sonra konuşmasının amacı hakkında bilgi vermelidir (Şahin, 2015: 134).

Konferansın etkili olabilmesi için kısa cümleler kurulmalı ve fazla uzun bir konuşma metni oluşturulmamalıdır. İyi bir konferansta şu özellikler olmalıdır (Yaman, 2004: 208):

- *Konunun ilgi çekici olması gerekmektedir.*
- *Konferans verenin belli bir uzmanlığı ya da özelliği olmalıdır.*
- *Konuşmacıyı kürsüye takdim etmek için mutlaka bir sunucu olmalıdır.*
- *Konunun sınırlandırılmasında fayda vardır.*
- *Konuşmacı daha öncesinde yazılı ve sözlü kaynaklardan bilgi toplamalı, gerekiyorsa gözlem yapmalıdır.*
- *Toplanan bilgiler belirli bir plan dahilinde sunulmalıdır.*

- *Konferansta mutlaka giriş, gelişme ve sonuç bölümleri olmalıdır.*
- *Konu, dinleyiciyi sıkmadan sunulmalıdır.*
- *Konferansta zaman çok iyi ayarlanmalıdır.*

Konuşmanın etkili olabilmesi için konuşmacı mutlaka sözlü anlatım tekniklerine uymalı; konuşurken sürekli elindeki notlara bakmak yerine, sadece unuttuğunu anımsamak ya da konudan uzaklaşmamak için bakmalıdır (Şimşek ve Gündüz, 2014: 269).

2.7.2.2. Münazara (Aytışma)

Bir konunun değişik yönlerinin tez ve antitez şeklinde bir jüri ve dinleyiciler önünde savunulmasıdır. Münazarada belirlenen konunun birbirine zıt olan iki tarafı ele alınmaktadır. Münazarada doğruyu bulmaktan çok güzel konuşmak ve konuyu etkili savunmak önemlidir. Konular genellikle tez ve antitez şeklinde verildiği için asıl önemli olan burada jüriyi etkilemektir (Yaman, 2004: 176).

Münazara okullarda öğrencilerin konuşma yeteneğini geliştirmek amacıyla kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntem sayesinde öğrencilerin eleştirel düşünme, güzel konuşma, düşündüklerini bir mantık çerçevesinde aktarabilme, topluluk karşısında fikirlerini savunabilme, yaratıcı düşünme ve grupla çalışma yetenekleri gelişmektedir (Şahin, 2015: 135). Temizyürek, Erdem ve Temizkan (2017: 176)'a göre münazaranın öğrenciler yararları şunlardır:

- *Görüşlerini savunmak amacıyla araştırma yapmak, bilgi toplamak ve bu bilgileri belirli bir plâna göre sıralama becerisi kazandırmaktadır.*
- *Bilgileri analiz ve sentez edebilme yeteneği kazandırmaktadır.*
- *Öğrencilerin kendine güven duyarak topluluk önünde heyecanlanmadan konuşmalarını sağlamaktadır.*
- *Öğrencilerin sorumluluk alma, bilgilerini paylaşma, yardımlaşma alanlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.*
- *Onların güzel, etkili ve inandırıcı bir konuşma yeteneği kazanmalarını sağlamaktadır.*
- *İlgilendikleri konular hakkında öğrencilere yeni ufuklar açmaktadır.*

Bazı uzmanlar ise münazarada savunulan görüşlerin çoğunlukla bilimsel temellere oturtulmadığını, tezi savunan öğrencilerin kendilerinin bile doğruluğuna inanmadıkları konuları savunmak zorunda kaldıklarını vurgulamaktadır (Şahin, 2015: 135).

Münazaranın temel mantığı bir görüşün doğruluğunu ispat etmek değil; o görüşü etkili ve güzel bir biçimde savunabilmek, jüriyi etkileyebilmektir. Münazarada bilinmesi gereken temel şey, tartışma kurallarına uygun davranabilmektir (Çetinkaya, 2019: 128).

2.7.2.3. Panel

Herhangi bir konunun, karara varma amacı olmaksızın küçük bir topluluk önünde, sohbet havasında tartışılmasıdır. Paneli bir başkan yönetmektedir, tartışmacı üyelerin sayısı en az üç, en fazla altıdır. Her bir tartışmacı ayrı bir meslek kolunu temsil etmektedir. Böylece konu birçok değişik bakış açısı tarafından incelenmiş olmaktadır. Panel başkanı önce üyeleri tanıtmakta, ele alınan konuyu kısaca özetlemektedir (Yaman, 2004: 206). Panel yaklaşık olarak 1,5-2 saat sürmektedir. Bütün konuşmalar bittikten sonra panel başkanı dinleyicilerin görüşlerine de başvurarak forum biçiminde bir tartışma başlatabilir ancak her panelin sonunda forum yapılmamaktadır (Çetinkaya, 2019: 129).

2.7.2.4. Forum

Panel ile yakından ilişkilidir. Eğer panelin sonunda dinleyiciler soru- cevap yapılmasına karar verirse forum adını almaktadır. Süresi kendisinden önce yapılan panellerle birlikte çoğunlukla bir buçuk saati bulmaktadır. Forum dinleyicilerin görüşlerini belirtmelerine, eksik ve anlamadıkları noktaları düzeltmelerine olanak sağlamaktadır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 180).

2.7.2.5. Sempozyum

Bilimsel, sanatsal ya da düşünsel bir konuda uzman kişilerin dinleyiciler önünde yaptığı konuşmalardır (Şahin,2015: 135). Sempozyumda her bir oturum için ayrı bir başkan toplantıyı yönetmektedir. Söz alan konuşmacılar, konuşmacı sayısına bağlı olarak ortalama yirmi dakika konuşma yapmaktadır.

Sempozyumun sonunda forum yapılacaksa sempozyum başkanı onu da yönetir. Başkan konuyu kısaca açıkladıktan sonra, konuşmacıları tanıtır (Yaman, 2004: 207). Sempozyum

genellikle çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenmektedir. Bu kuruluşlar bir konu belirleyerek konuşmacıların kimler olacağına karar vermektedir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 179).

2.7.2.6. Açık Oturum

Toplumun bir kısmını ya da bütünü ilgilendiren siyasî, ekonomik ve bilimsel bir konunun önemli yönlerinin uzman kişiler tarafından, herkesin izleyebileceği şekilde tartışılmasına açık oturum denir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 180).

En az üç konuşmacı ve bir başkandan oluşmakta; her konuşmacı 15-20 dakika arasında konu hakkında düşünceleri ifade etmektedir. Başkan, öncelikle kendini daha sonra da konuşmacıları tanıtarak ne kadar süre dahilinde konuşacaklarını ve hangi konu hakkında konuşacaklarını açıklamaktadır (Ünal ve Özden, 2019: 145).

2.7.2.7. Nutuk (Söylev)

Bir topluluğa belirli bir düşünceyi aşlamak amacıyla yapılan heyecan dolu konuşmalara nutuk denilmektedir. Nutuk, özellikle millî ve manevî duyguları harekete geçirmek amacıyla kaleme alınmaktadır (Yaman, 2004: 203).

Nutuk sunulurken dinleyende heyecan ve coşkuyu arttırmak amacıyla vurgu, tonlama, jest ve mimikler, el ve kol hareketleri etkin bir şekilde kullanılmalıdır (Çetinkaya, 2019: 125). Ancak abartılı ses tonu, sürekli metne bakılması, doğal olmayan el ve kol hareketleri nutuktaki başarıyı düşürmektedir (Ünal ve Özden, 2019: 142).

Söylevler işledikleri konulara göre; siyasî nutuk, askerî nutuk, dinî nutuk, hukukî nutuk gibi isimler almaktadır. Söylev hazırlanırken öncelikle yazılış amacı belirlenmeli sonra bu amaç doğrultusunda kaynak ve belgeler toplanmalıdır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 182).

2.7.2.8. Röportaj

Herhangi bir yeri, kişiyi, ülkeyi çeşitli yönleriyle tanıtan gazete ya da dergi yazılarına röportaj denilmektedir. Yazılı ya da sözlü olarak sunulmaktadır. Röportajda tanıtılan yer ya da kişi hakkında, fotoğraf ve belgelere mutlaka yer verilmelidir. Röportajda konu seçildikten sonra bir ön araştırma yapılmalıdır. Bu araştırmalar ışığında yazma plânı oluşturularak toplanan

malzemeler bir araya getirilmeli ve metin yazımına başlanmalıdır. Metin yazımına ilk olarak soruların oluşturulması ile başlanmalıdır (Yaman,2004: 2014).

Röportaj yazılırken öncelikle ele alınan konu hakkında bilgi verilerek görüşme yapılan kişi tanıtılmalıdır. Etkileyici bir başlık seçilmeli, giriş bölümünde konu hakkında açıklamalar yapılmalı, gelişme bölümünde konuşmalara ve elde edilen bulgulara, sonuç bölümünde ise okuyucuya verilmek istenen mesaja yer verilmelidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 183).

2.7.2.9. Mülâkat (Görüşme)

Mülâkat aslında röportajın çok özel bir türüdür. Ünlü kimseleri tanıtmak ya da önemli bir konu hakkında toplumu bilgilendirmek amacıyla ünlü kişilerle veya uzmanlarla yapılan görüşme yazılarına mülâkat denir (Yaman, 2004: 217). İki türlü mülâkat vardır:

- Ünlü kişileri tanıtmak amacıyla yapılan mülâkatlar.
- Önemli bir konu hakkında toplumu bilgilendirmek amacıyla yapılan mülâkatlar.

Mülâkat ve röportaj birbirine sıkça karıştırılan iki türdür. İkisi arasındaki en önemli fark; mülâkatta görüşme yapılan kişi ile mümkün olduğunca konu dışına çıkılmazken röportajda illâ bir kişi ile konuşma mecburiyeti yoktur, birden fazla kişi ile de görüşülebilmektedir. Ayrıca röportajda görüşülen kişinin ünlü ya da alanında uzman bir kişi olması gerekmemektedir. Mülâkat türünde mümkün olduğunca sade bir dil tercih edilirken röportajda yazar okuyucunun ilgisini çekebilmek için süslü ve sanatlı bir üslûp kullanmaktadır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017: 184).

2.7.2.10. Seminer

Uzman kişilerden meydana gelen bir grubun, bilgi alışverişinde bulunmak ya da bir grubu yetiştirmek amacıyla yaptığı eğitim amaçlı konuşmalara seminer denir. Seminerlerde öğreticilik ön plânda tutulmaktadır (Yaman, 2004: 226). Seminerler çoğunlukla sertifikalı eğitimlerden oluşmaktadır (Çetinkaya, 2019: 127).

2.7.2.11. Demeç

Özel bir toplantıda ya da oturumda ele alınan konuların, kararların halka duyurulduğu toplantılardır. Okulun açılış ve kapanış konuşmaları, karne günü yapılan konuşmalar demeye örnektir (Çetinkaya, 2019: 127).

2.7.2.12. Çalıştay (Workshop)

Belirli bir sorunun kaynağına inilerek nedenlerinin ortaya konulduğu sonra da çözüm önerilerinin sunulduğu konuşmalardır. Çalıştaya yönetici seçimiyle başlanmakta hemen ardından konu başlıkları saptanmaktadır. Konu başlıkları hakkında katılımcıların görüşleri alındıktan sonra raportör yazıya geçirmektedir (Çetinkaya, 2019: 130).

2.8. Sözlü Anlatım Nasıl Sağlanır?

Topluluk karşısında konuşabilmek sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Dinleyici salt bilgi veren, derin anlamlı kelimeler kullanan bir konuşmacıyı dinlerken çok çabuk sıkılmaktadır. Dinleyici için asıl önemli olan konuşmacının onun duygu ve düşüncelerine hitâp edebilmesi, hafızasında iz bırakabilmesidir.

İyi bir konuşmacı için güzel ses, doğru telâffuz ve kelime hazinesi sadece bir araçtır. Konuşmayı etkili kılan temel şeyler ise zihnindeki fikirlerin, duyguların karşıya etkili bir şekilde aktarılmasıdır (Şenbay, 2005: 123). Topluluk karşısında konuşurken dinleyicileri etkilemenin yolu içtenlikten ve duyguları doğru aktarmaktan geçmektedir. Duygu aktarımı yaparken yapay ve ölçüsüz bir üslûptan kaçınılmalıdır.

Duygu aktarımının ölçülü bir şekilde nasıl yapılacağını öğrenmenin yolu ise şiir ezberlemekten geçmektedir. Çünkü şiirler duygu dünyası bakımından en zengin edebî metinlerdir. Düzenli olarak şiir ezberleyenler okuduğu metinlerdeki duygu aktarımını kavrayarak nasıl okunması gerektiğini farkına varmaktadır. Şu da unutulmalıdır ki, avaz avaz bağırarak hiçbir zaman söylenen metnin ya da okunan şiirin etkisini arttırmamakta, tam tersine bir zayıflık göstergesi olarak kabul edilmektedir (Şenbay, 2005: 132).

Konuşmacı için önemli olan bir diğer husus da konuya hâkimiyettir. Konuşmacı o alanla ilgili gelebilecek bütün soruları önceden düşünmeli ve cevaplarını prova etmelidir. Alanına

yeterince hâkim olmayan bir konuşmacı gelen sorular karşısında bocalamakta ya da düşündüklerini cümlelere tam olarak dökmemektedir. Aynı zamanda kişinin konuşurken takındığı el, yüz, kol ve vücut hareketleri de konuşmayı etkilemektedir. Her şeyden önce konuşmacının başı ve omuzları dik olmalı, kendine güvenli bir duruş sergilemelidir (Şenbay, 2005: 126).

2.9. Sınıf İçi Konuşma Etkinlikleri

Öğrenciler akranları arasında dikkatini çekmeyi sevmekle birlikte onların önünde durup bir konu hakkında konuşma yapmayı istememektedir. Böyle zamanlarda birçoğunda konuşma kaygısı, titreme, kekeleme ya da kendisine olan saygısının kaybolması gibi durumlarla karşılaşmaktadır (Bodie: 70-71; Hanna ve May 2018). Topluluk önünde konuşma becerisi ilk olarak okullarda kazandırılması gereken bir beceridir. Sınıf içinde uygulanan çeşitli etkinliklerle öğrencinin öz güveni geliştirilmeli ve söz dağarcığı zenginleştirilmelidir (Hanna ve May 2018). Bu uygulamalarda öğretmen yol gösterici olarak öğrencilerin cesaretini kırmadan gerekli düzeltmeleri yapmalıdır (Gündüz ve Şimşek, 2014: 281). Sınıf içi etkinliklerden bazıları şöyle sıralayabiliriz:

2.9.1. Tanışma, Tanıtma ve Takdim

Öğrencilerin birbirleri ile iletişimlerini arttırmak ve öz güvenlerini geliştirmek amacıyla sınıf içerisinde basit oyunlar kurgulanarak kendini tanıtmaya, arkadaşlarını tanıtmaya ve tanıştırmaya, telefonla konuşma gibi etkinlikler yapılabilmektedir (Kırkkılıç ve Akyol, 2014: 127).

2.9.2. Öykü/ Olay Anlatma

Öğrenciler okuduğu bir kitap hakkındaki düşüncelerini paylaşarak yorum yapma yeteneklerini geliştirebilmektedir. Bunun dışında öğrencinin bir fıkra, anı ya da gözlemi sınıf içerisinde anlatması konuşma kaygısı ile başa çıkmasını sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin başarılı bir konuşma yapabilmesi için öncelikle öğretmenin örnek bir konuşma yapması gerekmektedir. Öğrencilerin konuşmalarının sınıf seviyesine uygun olmasına da dikkat edilmelidir (Gündüz ve Şimşek, 2014: 283).

2.9.3. Kitap Tanıtma

Kırkılıç ve Akyol (2014: 127)'a göre sınıf içerisinde kitap tanıtımı yapılırken şunlara dikkat edilmelidir:

- *Önce kitabın ve yazarın adı, yayın evi, kaçınıcı baskı olduğu, yayın yılı ve yeri, sayfa sayısı, türü gibi bibliyografik bilgiler verilmelidir.*
- *Daha sonra öğrenci kitap ile ilgili izlenimlerini paylaşmalıdır. Yani olay, zaman, kahramanlar ve özellikleri hakkında bilgi vermelidir.*
- *Son olarak da dinleyenleri yazarın anlatış biçimi ve konuyu ele alış şekli bakımından bilgilendirmelidir.*

2.9.4. Görsel Metin Üzerinde Konuşma

Topluluk önünde konuşma becerisinin gelişmesi açısında öğrencilerin gösterilen bir fotoğrafı, grafiği, karikatürü ya da metin resmini yorumlamaları oldukça önemlidir. Resimlerden yola çıkarak metnin içeriğini, konusunu tahmin etmeleri istenmekte ya da sözsüz bir karikatür verilerek olay veya düşünce yazısı yazmaları beklenmektedir (Gündüz ve Şimşek, 2014: 283).

2.9.5. Fıkra Anlatma

Öğrenciler sınıfta fıkra anlatırken hem beden dillerini etkili bir şekilde kullanmakta hem de değişik sesler çıkararak ilgiyi nasıl toplayacaklarını öğrenmektedir. Bu sayede öğrencinin öz güveni artmaktadır (Kırkılıç ve Akyol, 2014: 127).

2.9.6. Dramatizasyon

Dramatizasyon; metinleştirilmiş bir olayın, öykünün, konunu, masalın oyunlaştırılmasıdır. Roller öğretmen tarafından dağıtılmakta ve öğrenciler doğaçlama canlandırmalar yapmaktadır. Böylelikle öğrencinin öz güveni gelişmekte, kendini daha güzel ve doğru ifade edebilmekte, heyecanını kontrol etmeyi öğrenmektedir (Gündüz ve Şimşek, 2014: 290).

Ayrıca sınıf içerisinde öğretmenin kontrolü ile düzenlenen tartışma etkinlikleri ve münazara çalışmaları da topluluk önünde konuşma becerisinin gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

2.10. Topluluk Önünde Konuşma

Topluluk önünde konuşmak iyi bir beceri gerektirir ve sanılanın aksine hiç de kolay değildir. Dili güzel ve etkili kullanan bir konuşmacı olmak her şeyden önce iyi eğitime, genel kültüre ve geniş bir kelime hazinesine bağlıdır. Güzel konuşmanın tarihini eski Yunanlılara kadar götürmek mümkündür. Eski Yunan'da çocuklara verilen ilk eğitim konuşma eğitimidir. Bu eğitim sonucunda başarılı olamayan çocuklar devletin üst kademelerinde görev alamamaktadır (Yıldız, 2006; Şahin, 2015: 255).

Her insanın bir gün topluluk önünde konuşmasını gerektirecek durumlar mutlaka olacaktır. Bu nedenle o gün geldiğinde bir boşluğa düşmemek için hazırlıklı olunmalıdır (Gürzap,2005: 141) Her şeyden önce konuşmacı topluluk karşısındaki heyecanını yenmeli ya da kontrol etmeyi öğrenmelidir. Bunu için işe konuşma amacını belirleyerek başlamalı, o konu hakkında araştırmalar yaparak eksik bilgilerini tamamlamalıdır (Gürzap, 2005: 141). Konuşma metnini hazırlarken şu hususlara da dikkat edilmelidir (Gündüz ve Şimşek, 2014: 248):

- *Konuşmacı konuşacağı konuyu öncelikle içselleştirmelidir.*
- *Konuşma metnini hazırlarken kaynak araştırmasını iyi yapmalı, güvenilir kaynaklara yönelmelidir.*
- *Bilgiçlik taslamadan, alçakgönüllü bir şekilde yazmalıdır.*
- *Düşüncelerini bir sıraya göre yazmalı ve gerçek yaşamdan örneklere yer vermelidir.*
- *Konuşma metnini hazırlarken gereğinden fazla alıntıya yer vermemelidir.*
- *Konuşma metninde dinleyicilerin ilgisini çekebilecek ayrıntı ve anekdotlara yer vermeli; sadece ansiklopedik bilgilerden kaçınmalıdır.*
- *Konuşmacı hazırladığı metne sürekli bakmamalı ve okumamalıdır. Sadece başlıkları içeren küçük fişlerden yararlanmalıdır.*

Konuşma metni mutlaka süre dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Söylenmek istenenler belirlenen süre zarfı içerisinde, sade bir şekilde dinleyicilere ulaştırılmalıdır (Gürzap,2005: 142).

2.10.1. Topluluk Önünde Konuşmayı Etkili Hâle Getiren Unsurlar

- Doğru, güzel ve etkili konuşmanın ilk şartı çok okumak, geniş bir kültüre sahip olmaktır (Yaman, 2004: 235).
- Konuşmacının her şeyden önce geniş bir kelime hazinesi olmalıdır (Yaman, 2004: 235).
- İyi bir konuşmacı her şeyden önce dili düzgün ve anlaşılır kullanmalıdır. Yapılan konuşmaları iyi dinleyip zaman zaman katılmalı, çevreyi gözlemlemeli, düzgün bir değerlendirme kabiliyetine sahip olmalıdır. Konuşmacı gözlemlerini, öğrendiği şair ve fıkraları not edip yeri geldikçe konuşmasında kullanmalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2020: 135).
- Konuşmacı uzman olduğu alandan ya da kendisine uygun olan bir alandan konu seçmelidir. Konu ile ilgili bilgi ve belgeleri topladıktan sonra sunuş sırasına göre bir metin oluşturmalıdır. Plânı hazırlarken düşünceler arasındaki bağlantıyı iyi kurmalı birbirinden kopuk olmamasına özen göstermelidir (Yaman, 2004: 236).
- Topluluk karşısından konuşmadan önce ayna karşısında ya da ses kayıt cihazı ile provalar yapılmalıdır (Yaman, 2004: 236).
- Konuşmacı konuşma sırasında sesinin doğallığını korumalı, elindeki metinden okuma yapsa dahi bunu konuşuyormuş gibi yapmalıdır (Gündüz ve Şimşek, 2014: 250).
- Konuşmada ilk izlenim önemli olduğu için, kılık ve kıyafetine özen göstermelidir. Konuşmanın yerine ve amacına uygun bir giyim tarzı seçilmelidir (Aktaş ve Gündüz, 2020: 135).
- Konuşmaya başlamadan önce sessizliği sağlamak ve dikkatleri üzerine çekebilmek için konuşmacı 5-6 saniye beklemeli, dinleyenlerle göz teması kurulmalıdır (Gündüz ve Şimşek, 2014: 251).
- Konuşmacı duruşu, bakışı ve kıyafeti ile karşısındakiler güven vermelidir. Olabildiğince rahat olmalı, dik durmalı, yürürken dinleyicilere arkasını dönmemeye çalışmalıdır. Bütün dinleyiciler ile göz teması kurmaya özen göstermelidir (Yaman, 2004: 236).
- Konuşmaya kendisinden emin, uygun ve samimi bir selamlama ile başlamalıdır. İçten ve samimi konuşmalı, gülümser bir yüz ifadesi takınmalı, baş ve omuzlar

dik olmalı, konuşmanın gidişatına göre de yüz ifadesini değiştirmelidir (Gündüz ve Şimşek, 2014: 251).

- Konuşma esnasında önceden hazırlanan plâna sadık kalmalı, 15x20 ebatlarındaki fişlere yazılan konu başlıklarına bakmalıdır. Hatırlatıcı olarak slaytlardan yararlanılacak ise her slayttaki kelime sayısı 9’u geçmemelidir (Gündüz ve Şimşek, 2014: 252).
- Hitap edilen topluluğun seviyesi iyi bilinmeli ve ona göre bir konuşma yapılmalıdır. Konuşmacı her zaman alçakgönüllü olmalı, karşısındakileri küçümsememelidir. Yumuşak bir ses tonu, sevecen ve tatlı bir dil kullanılmalıdır, bu nedenle her zaman “*sen dili*” yerine “*siz dili*” tercih edilmelidir (Yaman, 2004: 238).
- Konuşmacı argodan ve ağız özelliklerinden arınmış temiz bir Türkçe kullanmalıdır. Bilimsel içerikli bir konuşma yapılacaksa siyasî konulara girmeden nutuk söyler gibi yapmamalıdır. Kavgacı ve hırçın bir üslup yerine inandırıcı, ciddi ve ağırbaşlı bir üslup tercih edilmelidir (Gündüz ve Şimşek, 2014: 254).
- Konuşma esnasında yapılan kısa duraksamalar konuşmanın etkisini arttırmaktadır. Bu sayede hem konuşmacı dinleyicileri kontrol etmekte hem de konuşmayı canlı tutmaktadır (Aktaş ve Gündüz, 2020: 137).
- Konuşma esnasında telâffuz hataları yapmamaya çalışılmalı, dil yanlışlarından ve anlatım bozukluklarından kaçınılmalıdır (Yaman, 2004: 238).
- Konuşmaya başlamak kadar konuşmayı bitirmek de önemlidir. Konuşmayı bitirirken aceleci bir tavır takınmamalı, konunun kısa bir özetini yapmalıdır. Son cümlesi akılda kalıcı bir özdeyiş, şiir ya da cümle olmalıdır (Gündüz ve Şimşek, 2014: 256).
- Konuşma bittiğinde dinleyicilere teşekkür etmeli, saygı ve sevgilerini sunmalıdır (Yaman, 2004: 238).

2.10.2. İyi Bir Konuşmacıda Olması Gereken Özellikler

Konuşmacının başarılı olabilmesi için Gündüz ve Şimşek (Gündüz ve Şimşek 2014: 257)’e göre şunlara dikkat etmesi gerekmektedir:

- *Konuşmacının ilk dikkat etmesi gereken nokta anlaşılır olmaktır. Kısa cümleler kurmalı, bilinmeyen veya çok kullanılmayan kelimeleri kullanmaktan kaçınmalıdır.*
- *Konuşma; dinleyicinin kültür düzeyi, ilgi alanları ve yaş seviyesine göre düzenlenmelidir.*
- *Uzun ve içerik bakımından karmaşık cümleler kurulmamalıdır.*
- *Konuşmacının dikkat etmesi gereken ikinci nokta ise iyi bildiği, uzman olduğu konularda konuşma yapmaktır. Kürsüye çıkmadan önce mutlaka iyi bir hazırlık yapmalıdır. Eksiklikleri varsa tamamlamalı ve muhtemel çıkabilecek soruları araştırmalıdır.*
- *İyi bir konuşmacının söz dağarcığı geniş olmalıdır, bu da ancak bol kitap okunarak başarılabilir.*
- *Konuşma yapmadan önce bol bol prova yapılmalıdır. Yanlış telâffuzlar, bozuk cümleler değiştirilmelidir.*
- *Konuşma esnasında argo kelimelerden, bayağı ifadelerden, yöresel dil özelliklerinden uzak durulmalıdır.*
- *Konuşma metni kendi içerisinde bir bütünlük taşımalıdır.*

2.10.3. Topluluk Karşısında Konuşma Kaygısı ve Heyecanı

Konuşma yaşamın doğal akışı içerisinde gerçekleştirilen sıradan bir faaliyet olmasına rağmen, topluluk önünde konuşmak insanlarda yüksek düzeyde kaygı ve heyecana neden olmaktadır (Kardaş, 2020: 175). Öyle ki pek çok ünlü bile topluluk karşısına çıktığı zaman aşırı stres yaşamakta ve heyecana kapılmaktadır. Örneğin; Abraham Lincoln topluluklara hitâp ettiği ilk konuşmasında heyecandan tırnakları ile avuç içlerini kanatmış, Gandhi ise düşüp bayılmıştır (Ünal ve Özden; 2019: 125).

Topluluk karşısında konuşurken heyecan duymak güzeldir fakat heyecanın korku ve fobiye dönüşmesi istenmeyen bir sonuçtur. Topluluk karşısında konuşmak her şeyden önce bir cesaret işidir. Kişi “Ya başaramazsam?” fikrini aklından çıkarmalı ve konuşmasına odaklanmalıdır. Konuşma kaygısının sonuçlarını Özdemir (2018: 362) şu şekilde açıklamıştır:

- *Söyleyeceklerini unutma, söylediklerini doğru ve etkili bir biçimde ifade edip edememe hususunda kendini konuşma anında sorgulama, konuşmaya odaklanamama;*

- *Fiziksel olarak aşırı terleme, sesin titremesi, ellerin titremesi, ağzın kuruması, yüzün kızarması;*
- *Davranışsal olarak dinleyici ile göz göze gelememe, rahatsız olduğunu gösteren abartılı hareketler yapma, güvenli bir duruş sergileyememe, konuşmayı kısa kesme, aşırı hızlı konuşma, konuşma boşlukları yapma gibi sorunlar görülmektedir.*

Kişinin topluluk karşısında konuşmaktan çekinmesine neden olan faktörlerden biri de yeterince bilgi sahibi olmamasıdır. Konu hakkında yeterli bilgi ve eğitime sahip olmayan, kültürel anlamda kendini yeterince geliştirememiş kişiler topluluk önünde konuşmak için kendinde yeterli cesareti bulamamaktadır.

Çevresel faktörler de kişinin topluluk önünde konuşma becerisini olumsuz yönde etkilemektedir. Baskı ya da şiddet uygulanan bir ailede büyüyen çocuklar içine kapanık ve öz güveni yetersiz bireyler olmaktadır. “*Sen sus, oturduğun yerden kalkma, çocuk dediğin dinler!*” gibi ifadeler ileri yaşlarda çocukların içine kapanık ve öz güveni eksik bireyler olmasına sebep olmaktadır (Ünal ve Özden, 2019: 126). Böyle yetişen çocuklar sınıf ortamında söz alamayan, konuşmak istemeyen veya konuşsa da heyecandan düşüncelerini ifade edemeyen öğrencilere dönüşmektedir. Öğrencilerin sınıfta konuşma etkinliklerine katılmamasının başka bir nedeni ise sınıf arkadaşlarının ya da öğretmenlerinin alaycı tutumlarıdır (Kardaş, 2020: 176).

Topluluk karşısında konuşma kaygısının yenilebilmesinin ilk adımı bol bol okumak, iyi bir dinleyici olup bilgi toplamaktır. Diğer bir adım ise ailelerin düşünce yapısının değiştirilmesi için eğitim verilmesi, konu hakkında bilinçlendirilmesi ve çocuklarına eğitim verirken daha dikkatli davranmalarının sağlanmasıdır. Konuşma heyecanının temelinde çocuğun aileden aldığı eğitim yatmaktadır. Öğrencilerde en sık rastlanılan konuşma problemi %31 oranla “arkadaşlarından utanma/heyecan” problemidir. Öğretmenler, öğrencilerin konuşurken en çok sıkılma, utanma ve heyecan gibi problemler yaşadığını belirtmiştir. Bu duruma genellikle ailelerin yaklaşımlarının sebep olduğunu da vurgulamışlardır (Ünal ve Degeç, 2012: 742).

Tekşan (2019: 1407)’a göre öğrenciler konuşma esnasında yaşadıkları heyecan ve kaygıyı yenebilmek için sınıf içerisinde bol bol konuşma etkinliklerine katılmalı ve bu etkinliklerin sayısı öğretmenler tarafından artırılmalıdır. Bunun yanı sıra drama, tiyatro gibi etkinliklere de ağırlık verilmelidir. Aşırı heyecanlı öğrencilerin konuşması gerektiği durumlarda

kısa konuşma yapması istenmeli, değerlendirme kriterleri en aza indirilmelidir (Kardaş, 2020: 180).

2.11.Konuşma Tutumu

Thurstone (1931)'a göre tutum, “psikolojik bir objeye yönelen olumlu ya da olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesidir.” Allport (1935)'a göre tutum, “yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur.” (Tavşancıl, 2014: 65). Tavşancıl'a (2014:71-72) göre tutumun özellikleri şunlardır:

- Tutumlar doğuştan gelmez, sonradan yaşanılarak kazanılır. Yani yaşantı yolu ile öğrenilmektedir.
- Tutumlar geçici değildir, bireylerin yaşamının belli bir bölümünde devamlılık göstermektedir.
- Tutumlar birey ve obje arasındaki ilişkilerde devamlılık olmasını sağlar. Bu insan obje ilişkisinde aynı zamanda bağımlılık da söz konusudur.
- Bir objeye karşı olumlu ya da olumsuz tutum geliştirebilmek için onu diğer objelerle karşılaştırmak gerekmektedir.
- Tutumlar olumlu ya da olumsuz bir davranış göstermeye sebep olabilmektedir.

Konuşma becerisi öğrencilerin en çok zorlandığı becerilerden biridir, özellikle de topluluk karşısında konuşmak onları büyük bir stres altına sokmaktadır. Öğrencilerde yaşanan kaygı, yetersizlik, huzursuzluk gibi tepkilerin altında konuşmaya yönelik geliştirilen tutumlar yatmaktadır. Bu anlamda öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenler geri bildirimlerle öğrenciyi cesaretlendirmeli, konuşmaları ile sınıfta huzurlu ve güvenli bir ortam oluşturmalıdır (Çetinkaya, 2019: 97-98).

2.12.Şiir ve Çocuk Edebiyatındaki Yeri

Suut Kemal Yetkin “Şiir Sanatı” isimli yazısında şiir hakkında şunları söylemektedir: “Valery düzyazıyı yürüyüşe, şiiri raksa benzetmektedir. Yürüyüşün açık bir hedefi vardır. Her yürüyüş, istenilen şeye çevrilmiş bir hareketi ifade eder. Düz yazının da yürüyüş gibi bir hedefi ve maksadı vardır. Raks ise birtakım hareketlerden ibarettir. Bu hareketlerin gayesi kendileridir. Gideceği yere raks ederek giden bir kimse hiç görülmemiştir. Şiirin de raks gibi

başka yerlerde gözü yoktur, gayesi kendindedir. Şair yaşadığımız dünyaya hiç benzemeyen bir dünya kurar; işte başarısı da buradan gelmektedir. Potaları üzerine eğilen bir sihirbaz gibi şair kelimelerin üzerine eğilir; onları gizli ses ve mana alakalarına göre düzenlemeye çalışır. Kısacası şiir esrarlı ve çözülmez bir terkip hâlidir (Yetkin,1969; Korkmaz, Ercilasun, Zülfikar, Parlatır, Akalın, Gülensoy, Birinci, 2003: 358).”

Şiir, insanların duygu ve düşüncelerini aktardığı edebî bir türdür. Şiirde ahenk unsurlarının olması, kelimelere farklı anlamların yüklenmesi, diğer edebî türlere oranla daha fazla hayal unsurunun bulunması, söz sanatlarının kullanılması kişilerin düşünce dünyasını geliştirmekte ve kelime hazinesini zenginleştirmektedir. Bu yönüyle şiir dil eğitimi açısından da oldukça önemli bir yere sahiptir (Şimşek, 2017).

Şiir, diğer türler gibi yalnızca bir dil modeli değil, aynı zamanda birçok dil becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak önemli bir araçtır (Sithamparam, 1991; Hui-Chun, 2003).

İyi seçilmiş bir şiir, konuların kavramasında pratiklik sağlamakta, ritim yönü bakımından da akılda kalıcılığı arttırmaktadır. Kişileri özlü kelime kullanımına teşvik edip az sözle çok şey anlatmayı, nüktedan olmayı bir nevi bilgince konuşmayı öğretmektedir (Şimşek, 2017).

Şiir; duygu, düşünce ve hayallerin en güzel, en özgün şekilde dile getirildiği türlerdir. Okullarımızda, ders kitaplarında şiire gereken önemin verilmesi, öğrencilerdeki anlama ve düşünme kabiliyetinin gelişmesine yardımcı olacaktır. Ders kitaplarındaki şiir metinlerinin arttırılması öğrencilerin konuşma becerisinin gelişimine önemli katkılar sağlayacak, öğrenciler kendilerini daha rahat ifade edebileceklerdir (Şimşek, 2017).

Şiirde kullanılan bazı kelimeler tek başına bile derin anlamlar uyandırabilecekken şair bu özellikteki birçok kelimeyi uyum içerisinde bir araya getirerek okuyanda yoğun duyguların uyanmasına sebep olmaktadır. (Altunbay ve Demir, 2020: 43). Şimşek (2017)’de belirttiği üzere şiirin sadece yetişkinler üzerinde olumlu etkileri yoktur; aynı zamanda şiir öğrencilerin duyguları hissederek öğrenmelerine, sosyal yaşama kolaylıkla adapte olmalarına katkı sağlamaktadır. Ayrıca şiir diğer edebî türlere göre daha kısa olduğu için öğrenciler tarafından büyük bir istekle okunmaktadır.

Öğretmenlerin öğrenci düzeylerine göre seçmiş olduğu şiirler sayesinde genç neslin okuma zevki gelişecek, beden dilini etkili kullanmayı başaracaklardır.

Önkaş (2009:9) yazısında “*Şiirler dilin söz varlığı açısından, irşat becerisini geliştirmede önemli araçlardır. Bir şiiri, bir söylevi, bir edebî metni konuya uygun olacak şekilde çeşitli vurgularla, el, yüz, gövde hareketleriyle canlandırarak okumayı sağlayan inşat becerisi, şiirler vasıtasıyla çocuklara kazandırılabilir. Bunları kazanamayan çocuğun anlatımı zengin olmaz ve donuk bir ifadesi bulunur, duygular hareketlere, jest mimiklere yansımaz. Çocuklara inşat becerisini kazandırmanın yolu şiirlerden geçmektedir, bu manada şiir türü çocuk edebiyatında önemlidir.*” ifadeleriyle şiirin çocuklar üzerindeki önemli katkılarına değinmiştir.

İmkânsızlıkların nasıl başarılabileceğini, dünyanın değişip yeni bir şekil alabileceğini bizlere gösteren şiirlerden çocuklarımız mahrum bırakılmamalıdır. Onları tekerleme, mâni, bilmece, türkü ile tanıştırmak şiirin her şeklini, her hâlini göstermek en güzeldir. Böylelikle çocukları ve gençleri çağımızın bağımlılıklarından, kötülüklerinden koruyarak dünyaya aydınlık bir pencereden bakmalarını sağlamak mümkün olacaktır. Şiir eşittir çocuk, rüya, gençlik ve hayal demektir (Özçelik, 2018: 16).

Çocuklar gelişimlerinin her döneminde şiiri sevmişlerdir çünkü konuşmaya başladıkları ilk andan itibaren şiir cümlelerine benzer cümleler kurmuşlardır. Kâfiyeli ve birbirine uyumlu kelimeler kullanarak seslere hoş bir uyum katmışlardır. Çocuklar şiirdeki uyumu, kâfiyeyi, cinası, aliterasyonunu ve ritmi çok sevmektedir. Bu nedenle küçük çocukların oyunlarının her aşamasına şarkılar eşlik etmektedir (Özkan, 2013: 251).

Çocukların her yaşta şiire muhtaç olduğu unutulmamalıdır ama buradaki en önemli nokta çocukların ilgi alanına hitâp eden şiirlerin seçilmesidir. İlgi alanlarına hitâp eden şiirlerle tanışmış bir çocuk, hayal ve duygu dünyasını zenginleştirmekte, yaşamdan zevk almayı öğrenmekte, hayata yeni bir bakış açısı ile bakmaktadır. Okul çağına geldiği zaman ise özellikle de Türkçe derslerinde okunan veya ezberlenen şiirler aracılığı ile kendine güven duygusu artmakta, topluluk önünde kendini daha rahat ifade edebilmektedir (Oğuzkan, 2013: 260).

Türkçe derslerinde şiirden yararlanma sadece şiir okutma düzeyinde kalmamalı, öğrencilere şiir de ezberletilmelidir. Böylelikle ezberledikleri şiiri okuyan öğrenciler heyecanlarını kontrol ederek daha güzel ve etkili konuşmayı öğrenebilmektedir (Altunbay ve Demir, 2020: 44). Demir ve Duman'a göre (2004: 94) öğrencilere topluluk önünde konuşma becerisi kazandırmanın yolu Türkçe derslerinde şiir ezberletmekten geçmektedir. Şiir ezberlemek, her ne kadar zor bir beceri olsa da öğrencilerin akranları ve topluluk önünde konuşurken kendilerini daha rahat hissetmelerini sağlayacak en doğru yöntemdir (Hipple; Hanna ve May 2018).

Ezberletilen şiirler öncelikle öğrencinin topluluk önünde rahat konuşmasını sağlamakta, sonra da kendini topluluk önünde rahat ifade eder bir hâle gelmesine yardımcı olmaktadır. Yine Demir ve Duman (2004: 94)'a göre Türkçe öğretiminde şiir asla ihmal edilmemesi gereken bir türdür; çünkü şiirler dilin gücünü en iyi yansıtan edebî parçalardır. Şiirler sayesinde öğrenci dilini ve kültürünü tanıyıp sevmektedir. Şiirler aynı zamanda dilin uyumlu ve ahenkli parçaları olduğu için bütün çocuklar tarafından sevilmekte, bu sayede de dil öğrenimi kolaylaşmakta, çocuklar eğlenceli bir şekilde kendi kendine öğrenmeyi keşfetmektedir (Demir ve Duman, 2004: 95). Kaya (2013)'ya göre ise istediği bir şiiri okuyup ezberleyen öğrenci hem belleğini hem de kulağını çalıştırmakta, dilini daha akıcı kullanabilmektedir (Kaya, 2013: 61).

Türkçe derslerinde şiirlere daha çok yer vererek öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal alanlarına hitâp etmek mümkündür. Ayrıca öğrenciler şiirde var olan çok anlamlılık sayesinde Türkçenin zengin anlatım gücünü kavrayıp hem konuşurken hem de yazarken kendini daha rahat ifade edebilecektir (Demir ve Duman, 2004: 97).

Çocuk edebiyatında şiirlerden yararlanılırken mutlaka onların gelişim düzeyleri, ilgi alanları, istekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ferhan Oğuzkan (2013)'a göre çocuk şiirlerinde şu özellikler aranmalıdır:

- *Kâfiyeler eğer varsa belirgin olmalıdır, birbirine yakın mısraların sonlarında bulunmalıdır.*
- *Düşünceler açık olarak bir beyit ya da mısra sınırları içerisinde anlatılmalıdır.*
- *Tasvirler yalın ve kesin olmalıdır.*

- *Benzetme, istiare, mecaz gibi edebî sanatlara ölçülü bir şekilde yer verilmelidir.*
- *Hayal ve duygular çocukların yaşantıları ile ilgili olmalıdır. Bu unsurlarla olay arasında sıkı bir bağ olmalıdır.*
- *Mısralar kısa, cümle düzeni doğal ve seçilen sözcükler sade olmalıdır.*
- *Tam ve yarım kâfiyeden, ölçüden ve bazı mısraların tekrarından yararlanarak ahenk zenginliği sağlanmalıdır.*
- *Konu- yaşama sevinci, aile sevgisi, doğa, yurt ve ulus sevgisi, güzellik duygusu gibi-olumlu duygu ve davranışları kazandırıcı, geliştirici ve pekiştirici bir nitelik taşımaktadır.*

Bunlar dikkate alınarak seçilen şiirlerin yanında aynı özelliklere sahip olan türkü ve mânilerden de yararlanmak mümkündür. Türküler anonim eserler oldukları için dilin en başarılı ve akılda kalıcı unsurlarıdır. Duygu ve düşüncelerin özlü bir şekilde anlatılması çocukta dil zevkinin gelişmesine sebep olmaktadır. Müzik ile dilin ezgisinin birleşmesi sonucu oluşan türküler çocuğun estetik bir biçimde konuşmasına katkı sağlamaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2017: 195).

Mâniler ise kolay ezberlenmeleri sayesinde çocuklar tarafından çok sevimli ve kolay akılda kalmaktadır. Mâni, konuşma ile şiir arasında bir tür olduğu için çocukların konuşma ve dinleme becerisinin gelişmesinde önemli bir paya sahiptir. Mâniler anaokulundan itibaren çocuklara öğretilirse, çocuklar konuşurken pratik bir zekâyâ ve özlü bir dil becerisine ulaşmış olacaktır (Yalçın ve Aytaş, 2017: 199).

Kısacası şiir okuyarak çocuklardaki duyma ve sezme becerileri gelişmekte, topluma ve dünyaya karşı duyarlılık kazanmakta, başka bir deyişle gerçek insan olmayı öğrenmektedir (Arslan, 2019: 53).

2.13.Şiir Ezberlemenin Eğitimde Uygulanmasına Dair Dünyadan Örnekler

Bugün başta İngiltere olmak üzere Amerika ve Kanada gibi ülkelerde şiir ezberleme etkinlikleri üzerinde fazlaca durulmakta, hatta eğitim bakanlıkları bu konuda ulusal çapta etkinlikler düzenlemektedir. Şiir okuma ve ezberleme çalışmaları bu ülkelerde birer ulusal politika hâlini almıştır. Her fırsatta okul çağındaki çocukları ve gençleri şiir ezberlemeye teşvik ederek ülke genelini kapsayan ödüllü yarışmalar düzenlemektedirler.

İngiltere’de her yıl ekim ayının ilk perşembe günü “Ulusal Şiir Günü” olarak kabul edilmekte ve bu özel günde pek çok etkinlik gerçekleştirilmektedir (About National Poetry Day, 2022). Bunun dışında “Poetry By Heart” isimli ezberden şiir okuma yarışması da ülke genelini kapsayan organizasyonlarla yapılmaktadır. 2013’ten beri İngiltere Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen bu faaliyete ülke çapında 7 yaş ve üstü öğrencilerin farklı yaş kategorilerinde katılmaları teşvik edilmektedir. Evlerde, okullarda, kütüphanelerde ve hatta halka açık her yerde gerçekleşen bu etkinliğin topluma değer kattığına inanılmaktadır (National Poetry Day: Poetry on the curriculum, 2022). İngiltere’de şiir sadece Ulusal Şiir Günü’nde veya bahsedilen yarışmalarda okunmamakta, okullardaki İngilizce ders müfredatının da önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Öğrenciler sürekli olarak şiir ezberlemeye teşvik edilmektedir. Hatta 2012 yılında şiir ezberleme etkinliğinin ilkokullar için (5-11 yaş arası) İngilizce ders müfredatına alınması teklif edilmiş (Primary school children to be expected to learn and recite poetry, 2022) ve Eylül 2013 yılında yayınlanan yeni ilkokul İngilizce müfredatına dahil edilmiştir. Programa göre İngiltere'deki okullarda beş yaşından itibaren şiir ezberleme etkinlikleri zorunlu hâle getirilmiştir (National curriculum in England: primary curriculum, 2022).

İngiliz hükümeti 2013 yılından beri “Poetry By Heart” ezberden şiir okuma yarışmasını finanse etmektedir. İngiltere Eğitim Bakanlığı’nın konuyla ilgili internet sayfasında bu yarışmanın İngiltere genelindeki okullarda ilham verici şiir öğretiminin geliştirilmesine ve desteklenmesine yardımcı olduğu hem öğrencileri hem de öğretmenleri İngiliz edebî mirasını keşfetmeye motive ettiği belirtilmektedir. Bununla birlikte şiirle uğraşmanın zihinsel sağlık, kültürel farkındalık ve kendini ifade etme açısından da faydaları olabileceğini gösteren bir dizi kanıt mevcuttur.

İngiliz eğitim sistemi öğrencilerden şiir konusunda yaş gruplarına göre aşağıdaki hedef davranışları gerçekleştirmelerini beklemektedir:

Aşama 1 (5-7 Yaş)

Bağımsız olarak okuyabilecekleri şiirlerin ötesinde, geniş, çağdaş ve klâsik şiir yelpazesini dinleyerek, tartışarak ve görüşlerini ifade ederek okuma zevki, motivasyonu kazanmalıdır. Şiir aynı zamanda kelime dağarcığının zenginleşmesine de katkı sağlayacaktır.

Hikâyelerdeki ve şiirdeki basit, tekrar edilen edebî dili tanıyarak şiir yazmaya başlamalıdır.

Aşama 2 (7-11 Yaş)

Geniş bir şiir yelpazesini dinlemekte, tartışarak okumakta ve okuduğunu anlamaya karşı olumlu tutumlar geliştirmektedir. Bazı farklı şiir biçimlerini tanımayabilmektedir (Örneğin, serbest nazım, anlatı şiiri).

5. sınıfın başında, öğrenciler yaşlarına uygun, ilgi düzeylerinde yazılmış daha geniş bir şiir yelpazesini doğru ve makul bir konuşma hızında yüksek sesle okuyabilmelidir. Ayrıca daha geniş bir şiir yelpazesini ezbere öğrenebilmelidir.

Aşama 3 (11-14 Yaş)

Zevk almak veya öğrenmek için şiir de dahil olmak üzere çeşitli biçimlerde; doğru, akıcı, etkili ve uzun yazılar yazabilmektedir. Dilin kullanımını ve anlamını tartışmak için doğaçlama metinler ya da tiyatro senaryoları oluşturmakta, şiirleri icra edebilmektedir. Dildeki etkiyi arttırmak için tonlama, vurgu, jest ve mimikleri kullanabilmektedir (National Poetry Day: Poetry on the curriculum, 2022).

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise ezberden şiir okuma etkinliği "Poetry Out Loud" isimli ulusal çapta düzenlenen bir yarışma ile gerçekleştirilmektedir. ABD'de yine ulusal çapta düzenlenen bir diğer etkinlik olan "Ulusal Heceleme Yarışması" ndan (National Spelling Bee) örnek alınarak oluşturulmuştur (Bauerlein, Fall 2010). Bu etkinlikte amaç lise öğrencilerinin şiir ezberleyerek dile olan hakimiyetlerinin ve kendilerine olan güven duygusunun geliştirilmesidir.

ABD hükümetinin bağımsız bir kurumu olan National Endowment for the Arts (Ulusal Sanat Vakfı) tarafından finanse edilen bu yarışma ülke genelinde düzenlenmektedir. Sınıf, okul ve yerleşim yeri bazında yarışmayı kazanan öğrenciler daha sonra eyalet düzeyindeki yarışmalara katılmakta, orada da yarışmayı kazanan öğrenciler başkentte düzenlenen ulusal finallere katılmaktadır. Yarışmaya öğrencilerin katılımını arttırmak amacıyla hem okullara hem de öğrencilere para ödülleri, burslar, seyahat destekleri gibi çeşitli destekler sunulmaktadır. Yarışmaya katılacak öğrencilerin ihtiyaç duyacağı çalışma malzemeleri, dijital uygulamalar,

öğretmenlerin kullanabileceği rehberlik belgeleri, ders plânları, videolar, şiirler yarışmasının internet sayfasında (www.poetryoutloud.org) ücretsiz olarak sunulmaktadır (About us, 2022).

ABD’deki “Poetry Out Loud” yarışmasını düzenleyen National Endowment for the Arts (Ulusal Sanat Vakfı) isimli kuruluşun yarışmanın öğrenciler üzerindeki etkileri hakkında yaptırmış olduğu bir araştırma raporuna göre bu yarışmanın ve dolayısıyla şiir ezberlemenin öğrenciler üzerinde şu etkileri gözlemlenmiştir:

- POL (Poetry Out Loud) etkinliğine katılan öğrenciler, şiir ezberleme ve yorumlama sayesinde İngiliz Dili ve Sanatları dersindeki başarılarının arttığını, yazma ve analitik düşünme becerilerinin geliştirdiğini söylemiştir.
- Araştırmaya göre POL etkinliğine katılan öğrencilerin, katılımcı olmayanlara göre 4 yıllık kolej veya lisansüstü okul hedeflerine ulaşmaları 1,7 kat daha fazladır.
- POL etkinliğine katılan öğrencilerin yaşlılarına göre grup tartışmalarında daha öz güvenliği olduğu ortaya çıkmıştır.
- POL etkinliğine katılan öğrencilerinin dünyayı anlamlandırmada ve duygusal bağ kurmada daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. (Understanding the Impact of Poetry Out Loud: Findings from a National Study, 2022).

2017 yılında yapılan bir çalışmaya göre Poetry Out Loud etkinliği ülke çapında 10.000 okulda 3 milyon öğrenciye ulaşmıştır (Scanlan, 2017).

Kanada’da ezberle şiir okuma etkinliği “Poetry In Voice” isimli bir kuruluş tarafından düzenlenmektedir. Devlet tarafından desteklenen bu kuruluşun amacı bütün Kanadalıları şiir konuşmaya ve okumaya teşvik etmektir. Kuruluş, eğitimcilere ve onların öğrencilerine şiir okuma, ezberleme ve yazma konusunda gerekli desteği sağlamakta, her yıl 75.000 doların üzerinde seyahat ödülleri verildiği şiir okuma yarışmaları düzenlemektedir (About Poetry In Voice/Les voix de la poésie, 2022).

Kimilerine göre şiir ezberlemek eski moda ve tuhaf bir uygulama gibi görünse de Amerika, İngiltere ve Kanada gibi gelişmiş ülkeler için şiir ezberleme güçlü bir öğrenme aracıdır.

2.14.Araştırmanın Konusu ile İlgili Çalışmalar

Konuşma becerisini geliştirmek, şiirin konuşma eğitimindeki rolü ve konuşmaya yönelik tutumlar için yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde şu çalışmalara ulaşılmıştır:

Tezler

Mermi (2021) tarafından yapılan çalışmada İlkokul Öğrencilerinin Konuşma Becerisine İlişkin Tutumları İncelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Muğla ili Marmaris merkez ilçesine bağlı 6 devlet okulunda öğrenim görmekte olan 845 öğrenci, Muğla ili Marmaris ilçesine bağlı 6 köy okulunda öğrenim görmekte olan 169 öğrenci ve Muğla ili Marmaris ilçesine bağlı özel okullarda öğrenim görmekte olan 91 öğrenci olmak üzere toplam 1105 ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma betimsel bir çalışma olarak düzenlenmiştir. Araştırmada konuşmanın bir ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır.

Kesici (2021) tarafından yapılan çalışmada Konuşma Becerisini Geliştirmek İçin Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri ile İlgili Çalışmalar üzerinde inceleme yapılmıştır. Çalışma bir durum çalışmasıdır. Araştırma, 2010-2020 yılları arasında Türkiye’de konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri üzerine yazılmış 56 çalışmayı konu almaktadır. Bu çalışmalardan 32 tanesi makale 24 tanesi ise tezdır.

Özdemir (2020) tarafından yapılan çalışmada 7.Sınıf Öğrencilerinde Şarkıların Konuşma Becerisini Geliştirmedeki Rolüne İlişkin Görüşleri incelenmiştir. Bir olgu bilim çalışması yapılmıştır. Çalışma nitel bir çalışma olup öğrencilerle yapılan görüşmeler kaydedilmiştir. Öğrencilerin çoğu akıcı konuşabilmek için Türkçe derslerinde konuşma becerisi etkinliklerinde şarkılara yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ünsal (2019) tarafından yapılan çalışmada Rol Alma Modeliyle Hazırlanan Konuşma Etkinliklerinin Öğrencilerin Konuşma Becerilerindeki Tutumlarına ve Kaygılarına Etkisi araştırılmıştır. Rol alma modeliyle konuşma eğitimi programı hazırlanarak 4 hafta boyunca uygulanmıştır. Sonuçta öğrencilerin konuşma tutumlarının arttığı ve öğrencilerin konuşmaya karşı kaygılarının azaldığı ortaya konulmuştur.

Erdem (2020) çalışmasında Metin Seslendirme Çalışmalarının Konuşma Becerisinin Dış Yapı Unsurlarına Etkisi’ni araştırmıştır. Nicel ve nitel araştırmanın beraber kullanıldığı

karma yöntemi tercih etmiştir. Çalışmada konuşmanın dış unsurlarının konuşmanın temel unsurları olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yardım (2021) çalışmasında Okuma Çemberi Tekniğinin Söz Varlığına, Konuşma Becerisine ve Okuma Tutumuna Etkisi üzerine bir araştırma yapmıştır. Çalışmada hem nicel hem nitel araştırmanın beraber kullanıldığı karma desen benimsenmiştir. Araştırma ortaokul 7. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır ve on beş hafta sürmüştür. Araştırma sonucunda okuma çemberi tekniğinin konuşma becerisine ve okuma tutumlarına olumlu etki yaptığı görülmüştür.

Kaya (2019) çalışmasında Türkçe Öğretmenlerinin Konuşma Becerisi Yeterliklerine İlişkin Bir Durum Çalışması (Sakarya Örneği) yapmıştır. Burada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması seçilmiştir. Katılımcılar, 2016 yılında Temmuz-Ağustos aylarında Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olan okullarda görev yapan 2'si erkek, 18'i kadın toplam 20 Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma sonucunda katılanların çoğunluğunun konuşma becerilerini yeterli görmediği ortaya çıkmıştır.

Dülger (2011) Konuşma Becerisinin İlköğretim Öğrencilerine Öğretilmesine dair bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada 6.-8. sınıf öğrencilerinin konuşma becerisinin hangi seviyede olduğunu görmek amacıyla betimsel bir çalışma yapılmıştır. 2010-2011 yıllarında İzmir'de eğitim gören 6.-8. sınıf öğrencileri ve Türkçe öğretmenleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Şimşek (2004) çalışmasında İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisinin Önemi ve Geliştirme Yolları'nı incelemiştir.

Honar M. Ameen (2021) çalışmasında Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitimde Konuşma Becerisinin Dil İşlevleri Açısından Değerlendirilmesi 'ni ele almıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Gazi TÖMER'de bulunan B2 seviyesindeki öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. B2 seviyesindeki 25 öğrenci seçilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin rahat bir şekilde konuştukları ortaya çıkmıştır.

Reyhan (2021) çalışmasında Tiyatro İzlemenin Konuşma Kaygısı Olan Öğrencilerin Konuşma Kaygısı ve Konuşma Becerisi Üzerindeki Etkisi'ni İncelenmemiştir. Araştırmada karma yöntem tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul ilinin Fatih ilçesinde bir

ortaokuldaki altıncı sınıf öğrencileridir. Araştırma, 2018 – 2019 eğitim – öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. 6. sınıf öğrencilerinden 60 öğrenci belirlenmiştir. Sonuçta tiyatro izleme etkinliğinin konuşma kaygısının azaltılmasında, konuşma becerisinin geliştirilmesinde etkili bir yöntem olduğu ortaya çıkmıştır.

Orhun (2009) çalışmasında İlkokul 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi’ni incelemiştir. Nicel bir araştırma olan çalışmada ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında deney grubu öğrencilerinin puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüş ve tekerleme ezberlemenin öğrencilerin konuşma becerisi üzerinde olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Artuç (2012) çalışmasında Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiir Metinlerinden Yararlanmanın Önemi üzerinde durmuştur. Kültürümüzü en iyi yansıtan şiirlerin seçilerek yabancılara Türkçe öğretiminin daha zevkli ve etkileyici hâle getirilebileceğini, kültür aktarımının da gerçekleşeceğini belirtmiştir.

Kara (2009) yaptığı çalışmada İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Dramanın Kullanılması ve Bir Uygulama Örneği’ni incelemiştir. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşmadaki temel problemlerinin öz güven eksikliği, yerel ağzı kullanma, ses tonunu ayarlayamama, kelime hazinesinin dar olması, beden dilini kullanamama gibi sorunlar olduğunu belirlemiştir. Drama yöntemini kullanarak bu sorunların en aza indirileceğini belirtmiştir.

Makaleler

Kurudayıoğlu (2003) makalesinde konuşma eğitimi üzerinde durmuş ve öğrencilerin konuşma becerisini geliştirebilmek için sınıfta ne gibi etkinlikler yapılabileceği konusunda tavsiyelerde bulunmuştur.

Yıldırım (2020) yayımlanan makalesinde “Öğretmen Görüşlerine Göre Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Kusurları” üzerinde durmuştur. Öğretmen görüşlerinden yararlandığı bu çalışmada öğrencilerde en sık karşılaşılan konuşma kusurlarını tespit etmeye çalışmış ve önerilerde bulunmuştur.

Deniz, Karagöl ve Tarakcı (2019) yayımlanan çalışmalarında Konuşma Kazanımları Açısından 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na Göre Hazırlanan Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarını incelemişlerdir. Çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan konuşma ile ilgili kazanımların dengeli dağılmadığını ve sınıf düzeylerine göre farklılık göstermediklerini tespit etmişlerdir.

Özbay ve Melanlıoğlu (2008) çalışmalarında Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi üzerinde durmuş, öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için öncelikle kelime hazinelerini geliştirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Ünal ve Degeç (2012) yayımlanan makalelerinde Öğretmen Görüşlerine Dayanarak Konuşma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunları incelemişlerdir. Öğrencilerin karşılaştıkları konuşma problemlerini açıklamış, bunların nasıl çözüleceğine dair çözüm önerileri üzerinde durmuşlardır.

Polat ve Dilidüzgün 2015 yılında yayınladıkları makale ile şiirin yabancılara Türkçe öğretiminde etkili olabilecek bir materyal olduğunu savunmuşlardır. Özellikle de kültür aktarımında şiirin önemli bir rolü olduğunu vurgulamışlardır.

Melanlıoğlu ve Demir (2014) çalışmalarında “Ortaokul Öğrencileri İçin Konuşma Kaygısı Ölçeği” geliştirmişlerdir. Bu ölçek çalışması ile ortaokul öğrencilerindeki, konuşma kaygısıyla konuşma becerisi arasındaki ilişki ortaya çıkarılmak istenmiş, öğrencilerin konuşma becerilerine yönelik olan kaygılarının ne tür değişkenlere bağlı olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu ölçek kullanılarak ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygılarını azaltmaya yönelik çalışmalar yapılabilecektir.

BÖLÜM 3

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler “Araştırmanın Modeli”, “Çalışma Grubu”, “Veri Toplama Araçları”, “Verilerin Toplanması”, “Verilerin Çözümlemesi” başlıkları altında verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma; verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesi bakımından nicel bir araştırmadır. Araştırma yöntemi deneysel desen olup şans (random) yoluyla atanmış kontrol gruplu ön ve son test desendir. Bu desende bireyler gruplara şans yolu ile atanmıştır. Her iki gruba geçerliliği ve güvenilirliği saptanmış ölçme aracı verilmiştir. Ön test puanlarına bakıldığı zaman her iki grubun da denk olduğu görülmüştür.

Deney grubuna etkinlik verilirken kontrol grubu program doğrultusunda ders işlemeye devam etmiştir. Her iki gruba da son test aynı anda verilmiştir (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Araştırmada, araştırmacı tarafında hazırlanan “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” deney- kontrol gruplarına ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Bu araştırma kapsamında 7. sınıf öğrencileri deney ve kontrol grubuna şans (random) yoluyla atanmışlardır.

3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya Selçuklu ilçesindeki Seyit Ulugülyaçcı İmam Hatip Ortaokulda bulunan 7. sınıf öğrencilerinden; deney ve kontrol grubuna şans yoluyla atanan 10’ardan, toplam 20 öğrenciden oluşmaktadır. Uygulamanın gerçekleştirildiği bu okuldaki yedinci sınıf öğrencilerinden şans yolu ile seçilen 20 öğrenci deney ve kontrol gruplarına atanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler şu şekilde dağıtılmıştır:

Tablo 2 Çalışma Grubunun Dağılımı

Şube	Sınıf	Kız	Erkek	Toplam
C	7	10		10
C	7	10		10

Çalışma grubunu oluşturan deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin toplam sayısı 20 olup okul şartları sebebi ile bu öğrencilerin 20'si de kız öğrencilerden seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” envanteri kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde şu süreçler takip edilmiştir:

3.3.1. Tutum Ölçeğinin Hazırlanması

Ortaokul öğrencilerinin topluluk önünde konuşma tutumlarını ölçmeye yönelik araç geliştirmeye ilk olarak konu ile ilgili kaynakların taranmasıyla başlanmıştır. Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Öğretim Programındaki konuşma becerisi ile ilgili kazanımlar gözden geçirilmiştir. Sonraki aşamada ortaokul öğrencilerinin topluluk önünde konuşma becerilerini ölçmek amacıyla hazırlanan taslak soruların içerik geçerliğinin, kullanılacağı amaç için uygun olup olmadığının belirlenmesi maksadıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Hazırlanan 40 madde Türkçe Eğitimi ve Ölçme Değerlendirme alanında uzman olan üç uzman tarafından incelenmiştir. Uzman görüş ve önerileri doğrultusunda içerik ve biçim açısından düzeltmeler yapılarak 40 maddelik aday ölçek ön deneme için hazır hâle gelmiştir.

3.3.2. Ön Deneme Uygulaması

Uzman görüşleri alınarak geliştirilen taslak ölçme aracı Konya'nın Selçuklu ilçesinde yer alan bir ortaokulda öncelikle 60 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçek beş maddeden oluşan likert tipi bir ölçek olarak tasarlanmıştır. Bu ölçme aracında bulunan tutumlar için olumlu maddeler

5-4-3-2-1 şeklinde; olumsuz maddeler ise 1-2-3-4-5 şeklinde belirlenmiştir. Sonraki aşamada ölçek 260 öğrenciye uygulanmıştır.

3.3.3. Ölçme Aracının Geçerlik ve Güvenirliliği

Ölçeğin uygulanacağı örneklem büyüklüğü konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan ilki madde sayısının en az beş, en fazla on katı kişiye ulaşılması gerektiğini savunurken bir diğer görüş ise sayının en az üç yüz ile beş yüz kişi arasında olması gerektiğini vurgulamaktadır (Field, 2000; Sönmez ve Alacapınar, 2019: 154). Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin öğrenimler ve sınıf seviyelerinin sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3 Çalışma Grubuna Yönelik Sayısal Dağılım

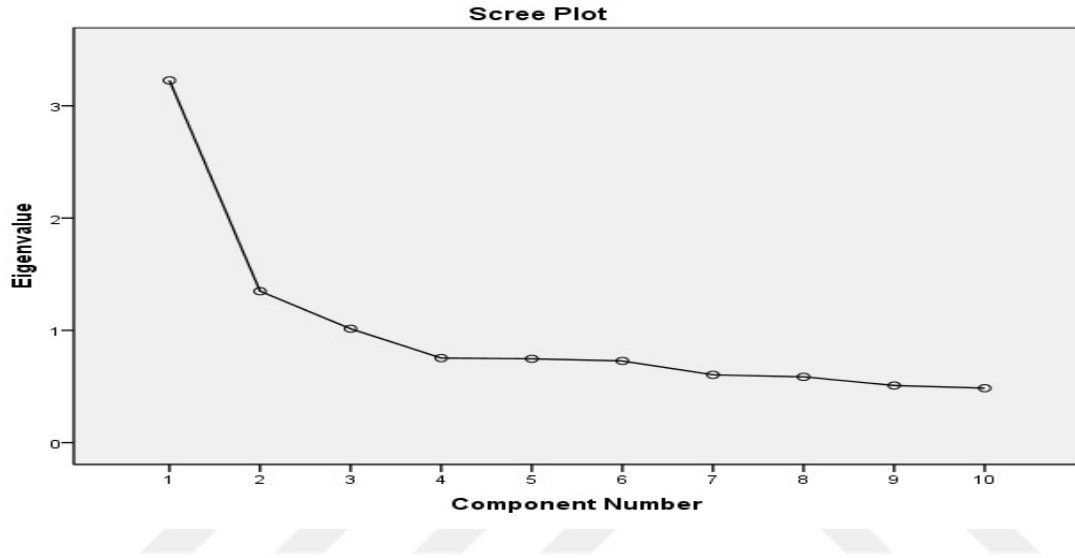
Sınıf Düzeyi	f	%
6. Sınıf	62	23.8
7. Sınıf	88	33.8
8. Sınıf	100	42.4

Tablo 4'e göre Konya ili Selçuklu ilçesine bağlı bir ortaokulda 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında eğitim gören 260 öğrenci üzerinden veri toplanmıştır. Ortaokul öğrencilerinin topluluk önünde konuşma tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada faktör analizi ve güvenirlilik analizleri yapılarak asıl ölçek maddelerine ulaşmak amaçlanmıştır. Yapılan faktör analizi ile ölçeğin geçerliliği test edilmek istenmiştir. Bu açıdan yapılan faktör analizleri sonucunda binişik maddeler çıkarılmış KMO ve Bartlett's Değerleri aşağıdaki gibi bulunmuştur:

Tablo 4:Topluluk Önünde Konuşma Tutum Ölçeği KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,822
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	575,120
	df	78
	Sig.	,000

40 madde faktör analizine sokulmuş ve hiçbir faktörde yer almayan ya da birden çok faktörde birbirinden ayırt edilemeyecek kadar yakın yükler alan maddeler analizden çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Kalan 10 madde 2 boyut altında toplanmış ve herhangi bir madde dışarıda kalmamıştır. Faktörlere ilişkin yamaç birikinti grafiğine bakıldığı zaman ise 2 faktörlü bir yapı olduğu görülmektedir:

Şekil 2: Yamaç-Birikinti Grafiği (Scree Plot)

Tablo 5 Açıklayıcı Faktör Analizi

Component	Total Variance Explained						
	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings ^a
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	
1	3,497	26,900	26,900	3,497	26,900	26,900	2,820
2	1,494	11,492	38,391	1,494	11,492	38,391	1,396
3	1,173	9,022	47,414	1,173	9,022	47,414	1,693
4	1,059	8,148	55,562	1,059	8,148	55,562	2,340
5	,807	6,211	61,773				
6	,752	5,786	67,559				
7	,747	5,746	73,305				
8	,725	5,578	78,883				
9	,626	4,812	83,694				
10	,587	4,514	88,208				
11	,558	4,294	92,502				
12	,506	3,894	96,396				
13	,469	3,604	100,000				

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. When components are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

Ölçeğin ölçmek istediği özelliği ne derecede doğru ölçtüğünü, yani ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Büyüköztürk ve diğer araştırmacılara göre (Büyüköztürk, 2008: 110) bu katsayı; 60 ile 80 arasında olduğunda ölçek oldukça güvenilir, 80 ile 100 arasında olduğunda ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Akgül ve Çevik, 2003: 436). Buna göre ölçeğe ait güvenilirlik analizi bulguları aşağıda yer almaktadır:

Tablo 6 Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı Değerleri

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,750	,750	10

Bu analizler sonucunda 40 maddeden oluşan “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” açılımlı faktör analizlerinin tamamlanması ile 10 maddeye düşürülmüştür. Ancak daha sonra uzman görüşleri alındığında 10 maddenin yetersiz olduğu görülmüş ve uzman görüşleri doğrultusunda beş maddenin daha ölçekte kalması kararlaştırılmıştır. Böylelikle 15 maddelik bir ölçme aracı oluşturulmuştur. 15 maddelik bu ölçek “Davranışsal” ve “Bilişsel” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmada, verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan veri toplama aracı ve belirlenen şiirler deney grubuna haftalık olarak verilmiş, uygulama toplam 6 hafta sürmüştür. Araştırmacı şiirleri seçerken öğrencinin yaş grubuna uygun olmasına, hayal dünyasına hitap etmesine ve akılda kalıcı olmasına dikkat etmiştir. Öncelikle hem deney hem de kontrol grubuna ön test olarak “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır.

Sonra deney grubuna belirlenen şiirler ezberletilmiş, kontrol grubu ise program doğrultusunda ders işlemeye devam etmiştir. 6. haftanın sonunda deney ve kontrol gruplarına tekrar son test olarak “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” dağıtılmış ve çıkan sonuçların analizi yapılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 26.0 paket programı kullanılmıştır. Verileri analiz ederken önce normallik dağılımlarına bakılmış, dağılımın normal olduğu anlaşılınca “t testi” uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ön test – son test sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını bulmak amacıyla yine “t testi” uygulanmıştır.

3.6.Deneysel İşlem Sürecinin Basamakları

Araştırmanın çalışma grubu olarak Konya ilinin Selçuklu ilçesine bağlı Seyit Ulugülyağcı İmam Hatip Ortaokulunda okuyan 7. sınıf öğrencilerinden 20 öğrenci şans (random) yolu ile belirlenmiştir. Bu öğrenciler yine şans yolu ile deney ve kontrol gruplarına atanmıştır. Bu iki gruba ön test olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Ön testin her iki gruba farklı zamanlarda ve mekanlarda uygulanmasına dikkat edilmiştir. Ön test sonuçlarının değerlendirilmesi araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Deney ve kontrol grubu öğrencileri ön testi tamamlandıktan sonra deney grubu öğrencilerine deneysel işlem uygulanmıştır. Deney grubu öğrencileri 6 hafta boyunca araştırmacı tarafından belirlenen şiirler ezberletilmiş ve sınıflarında arkadaşlarına okumaları istenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilere ise hiçbir işlem uygulanmamış, Türkçe programında belirtilen kazanımlar doğrultusunda derslerini işlemeye devam etmişlerdir. Deneysel sürecin bitiminde “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” deney ve kontrol gruplarına son test olarak uygulanmıştır. Her iki grubun son test sonuçları araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

4.BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Ölçme aracı ile toplanan veriler uygun istatistik tekniklerle analiz edilmiş ve tablolar hâlinde sunulmuştur.

4.1. 7.Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Normallik Testi Sonuçları

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” nden aldıkları puanların normallik testi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir:

Tablo 7. 7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Normallik Testi Sonuçları

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Toplamkontrol_öntest	,123	10	,200*	,968	10	.87

a. Lilliefors Significance Correction

*. This is a lower bound of the true significance.

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Toplamdeney_öntest	,230	10	,143	,858	10	.071

a. Lilliefors Significance Correction

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Toplamsontest_deney	,204	10	,200*	,947	10	.63

a. Lilliefors Significance Correction

*. This is a lower bound of the true significance.

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Toplamsontest_kontrol	,171	10	,200*	,950	10	.66

a. Lilliefors Significance Correction

*. This is a lower bound of the true significance.

Araştırmada, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” ön test ve son test puanlarının normallik dağılımı Kolmogorov Smirnov ve Shapiro-Wilk testi incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ön test ve son test puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırmada parametrik istatistiksel yöntem olan “t testi” kullanılmıştır.

4.2. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Ön Test Puanları

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” ön test puanlarının “t testi” sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir:

Tablo 8 Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarının t Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	10	57,10	6,33	18	0,536	0,599
Kontrol Grubu	10	59,30	11,33	-		

Group Statistics

GRUP		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
N	ÖNTESTPUA u	Deneygrub 10	57,10 00	6,33246	2,00250
	u	Kontrolgrub 10	59,30 00	11,33382	3,58407

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ÖNTESTPUAN	Equal variances assumed	4,033	,060	-,536	18	,599	-,220000	4,10555	-10,82544	6,42544
	Equal variances not assumed			-,536	14,120	,600	-,220000	4,10555	-10,99851	6,59851

Araştırmada deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” ön test puanları “t testi” ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda grup ortalama puanları arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir ($p > .05$). Dolayısıyla deneysel uygulama öncesi deney ve

kontrol gruplarının “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” puanlarının birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür.

4.3.Deney Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Ön Test ve Son Test Puanları

Deney grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” ön test ve son test puanlarının “t testi” sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9 Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarının t Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön test	10	57,10	6,33	9	-4,36	0,002
Son test	10	65,40	1,64			

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 Deneyöntest - Deneysontest	-8,30000	6,01941	1,90351	-12,60603	-3,99397	-4,360	9	,002

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 Deneyöntest	57,1000	10	6,33246	2,00250
Deneyson test	65,4000	10	1,64655	,52068

Bu araştırmada deney grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları karşılaştırmıştır. Yapılan analizler sonucunda şiir ezberleme çalışmalarının öğrencilerin topluluk önünde konuşmalarını olumlu bir yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. *İlişkili örneklemeler*

için *t* testinin **p değeri 0,002** olarak bulunmuştur. Yani ön test ve son test arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir.

4.4.Kontrol Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Ön Test ve Son Test Puanları

Kontrol Grubu öğrencilerinin Ön test ve Son test puanlarını gösteren “*t* testi” sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10 Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Puanları *t* Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön test	10	59,30	11,33	9	0,767	0,463
Son test	10	55,30	9,63			

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 Kontrolöntest - Kontrolsonest	4,00000	16,49242	5,21536	-7,79797	15,79797	,767	9	,463

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 Kontrolöntest	59,3000	10	11,33382	3,58407
Kontrolsonest	55,3000	10	9,63846	3,04795

Yapılan analiz sonucunda kontrol grubunun puanları arasında anlamlı fark oluşmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$). Dolayısıyla ders kitabındaki etkinliklerin 7. sınıf öğrencilerinin topluluk önünde konuşma tutumlarını etkilemediği görülmüştür.

4.5. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” Son Test Puanları

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” son test puanlarının “t testi” sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo 11 Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanları t Testi Sonuçları

GRUPLAR	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	10	65,40	1,64	18	3,26	0,04
Kontrol Grubu	10	55,30	9,63			

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
SONTESTPUAN	Equal variances assumed	7,150	,015	3,266	18	,004	10,10000	3,09210	3,60373	16,59627
	Equal variances not assumed			3,266	9,525	,009	10,10000	3,09210	3,16349	17,03651

Group Statistics

GRUP	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
SONTESTPUAN Deneygrubu	10	65,4000	1,64655	,52068
Kontrolgrubu	10	55,3000	9,63846	3,04795

Araştırmada deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” son test puanları “t testi” ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda p değerinin 0,05’ten küçük olduğu görülmüştür ($p \leq 0,05$). Aynı şekilde grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde de deney grubu öğrencilerinin son

test puanlarının kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç itibari ile deneysel bir çalışma olan şiir ezberleme etkinliğinin öğrencilerin topluluk önünde konuşma tutumlarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

BÖLÜM 5

5.SONUÇ- TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin şiir ezberleme çalışmalarının topluluk önünde konuşma tutumlarına olan etkisi belirlenmek istenmiştir. Uygulamanın sonucunda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin topluluk önünde konuşma tutumları arasında herhangi bir farklılık olup olmadığı yapılan analizlerle ortaya konulmuştur. Bulgulardan yola çıkarak ulaşılan sonuçlar özetlenmiş, konu ile ilgili alan yazın kapsamında veriler değerlendirilmiş ve birtakım önerilerde bulunulmuştur.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Araştırmada “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” ile elde edilen ön test ve son test puanları incelendiği zaman şiir ezberleme etkinliğine katılan deney grubu öğrencilerinin puanları arasında anlamlı bir fark oluştuğu; buna karşın kontrol grubu öğrencilerinin puanları arasında anlamlı bir fark oluşmadığı görülmüştür. Bu fark da şiir ezberleme etkinliğinin öğrencilerin topluluk önünde konuşma becerileri üzerinde olumlu yönde değişiklikler meydana getirdiği görüşünü doğrulamaktadır.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin topluluk önünde konuşma tutumlarının birbirlerine denk olup olmadığını belirlemek amacıyla her iki grubun ön test puanları Kolmogorov- Smirnov ve Shapiro-Wilk testleriyle incelenmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda puanların normal dağılım gösterdiği, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ise normal olduğu tespit edilmiştir. Böylelikle ön test normallik analizlerine bakılarak deney ve kontrol grubunun, topluluk önünde konuşma tutumlarının birbirine denk olduğu görülmüştür.

Deney grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” ön test ve son test puanlarına yapılan normallik testi sonucunda “t testi” yapılmasına karar verilmiştir. Deney grubu öğrencilerinin son test puanlarının, ön test puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin “7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği” nden aldıkları son test puanının yüksek çıkması topluluk önünde konuşma açısından öğrencilerin daha rahat hareket ettiklerini göstermekte ve heyecan

düzeylerinin azaldığına işaret etmektedir. Böylelikle, şiir ezberleme etkinliğine katılan öğrencilerin topluluk önünde kendini daha rahat ifade ettiği ortaya çıkmıştır.

Şiir ezberlemeyen öğrencilerin ön test ve son test sonuçları “t testi” ile analiz edildiğinde herhangi bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu gruptaki öğrencilerin topluluk önünde konuşmaya dair geliştirdikleri tutumda herhangi bir değişim olmamıştır. Bu araştırma sonucunda şiir ezberlemenin öğrencilerin topluluk önünde konuşma tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Öğrenciler şiir ezberleyerek yeni kelimeler öğrenmekte, böylelikle daha akıcı cümleler kurmakta ve düşündüklerini hızlı bir şekilde ifade edebilmektedir. Çocuklar ezberledikleri şiirleri sınıf ortamında arkadaşlarına ve öğretmenlerine okuduğu zaman kalabalıklar karşısındaki heyecanı da en aza indirmiş olacaktır. İleride topluluk önünde konuşma yaparken de heyecan ve stres düzeyi üst boyutlarda olmayacaktır.

Konu hakkında Amerikalı ünlü bir eğitimci olan “Brad Kessler” birtakım makaleler kaleme almıştır. Ona göre dil alanında çok başarılı olmayan, yeterli ilgiyi duymayan ya da okuma düzeyleri düşük olan öğrencilere, dil sevgisini bilgilendirici, düz bir edebî metinle aşlamak imkânsızdır. Şiirler hem kısa oldukları hem de yüksek sesle okunup hatırdaki kolay kaldıkları için dilin inceliklerini daha çabuk kavratmaktadır.

Brad Kessler göre; şiir ezberleme etkinliği sayesinde öğrencilerin topluluk önünde konuşma becerileri mükemmelleşme yolunda ilerlemektedir. Bu sayede tüm öğrenciler başkalarının önünde etkili bir şekilde konuşabilmektedir. Özellikle de İngilizceyi yeni öğrenenler, otistik öğrenciler ve diğer istisnaî öğrenciler için şiir okumak dili anlamının ve öz güven oluşturunmanın önemli bir yoludur ((Medeiros, 2022).

Hanna, May (2018) makalesinde topluluk önünde kendinden emin ve güzel konuşabilmenin önemli bir beceri olduğunu vurgulamış, iyi konuşan öğrencilerin ders dışı etkinliklerde, atletizmde veya sosyal kulüplerde daha başarılı olduğunu savunmuştur (Boyce ve diğerleri; Hanna, May 2018). Ona göre topluluk önünde konuşma becerisinin gelişmesinde şiir ezberleme etkinliği soru sorma, tartışma, seminer, münazara ve küçük grup projelerine göre daha başarılı olmaktadır (Hanna, May 2018).

Ülkemize ise bu konu hakkında Demir ve Duman (2004) yılında yayımlanan makalelerinde Türkçe derslerinde şiirin kullanımı üzerinde durmuş, özellikle de şiir ezberlemenin öğrencinin topluluk önünde konuşma becerisine sağlamış olduğu yararları vurgulamıştır.

Mehrali Calp (2020), çalışmasında Türkçe eğitimi 1. sınıf öğrencilerinin şiir ezberleme tutumlarını incelemiş ve “*şiirin günümüz gençliğine telkin edilmesi, özellikle de eski ve yeni edebiyatımızdaki cevherlerin gösterilmesi; internetin ve sanal dünyanın mekanikleştirdiği, robotlaştırdığı kuşakların yerine, duygu ve düşüncesi gelişmiş bireyler yetiştirmek açısından son derece önemli*” olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bütün bunlara rağmen şiir hâlâ okullarda en az önem verilen edebî tür durumundadır. En büyük sorunumuz pek çok öğretmenin şiirin öğrenciye neler kazandırabileceğini görememesidir. Onlar için şiir sadece belirli günlerde okunan ya da ezberlenen metinlerden ibarettir (Kaya,2013). Oysaki ders ve çalışma kitaplarında şiire daha çok yer verilerek öğrencinin kendini topluluk önünde rahat ifade edebilmesini sağlamak mümkündür (Şimşek, 2017).

Türkçe dersinin temel amacı, Türkçeyi kurallarına göre konuşabilen, etkili iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirmektir. Bu yüzden özenle seçilmiş şiir örneklerini ders ve çalışma kitaplarına alarak öğrencilerin dil ve zihin gelişimlerini arttırmak, kelime hazinelerini zenginleştirmek mümkündür (Şimşek, 2017).

Bu çalışmayla öğrencilerin eğitim- öğretim hayatı boyunca şiir ezberlemeyi bir alışkanlık hâline getirmesinin önemi ortaya çıkmıştır. Anaokulundan başlayarak en az üniversiteye kadar bütün öğrencilerin sistematik olarak seviyelerine uygun şiirleri ezberlemesi hem Türkçenin gelişimi hem de topluluk önünde konuşma becerisinin gelişmesi açısından oldukça önemlidir. Şiir ezberleyerek öğrenci öz güven duygusunu geliştirmekte, topluluk önünde daha rahat konuşabilmekte ve kendini daha güzel ifade edebilmektedir. Şiirde kullanılan kelimeler gelişmiş güzel seçilmediği için öğrencinin sanatsal bakış açısı gelişmekte ve kendini daha iyi ifade edebilmektedir.

5.2.Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak birtakım önerilerde bulunulmuştur. Buna göre:

1. Araştırmanın verileri incelediğinde şiir ezberlemenin öğrencilerin topluluk önünde konuşma tutumlarına olumlu yönde katkı sağladığı görülmektedir.
2. Şiir ezberleme yöntemi ile öğrencilerin topluluk önünde konuşurken yaşadığı heyecanın azaldığı, kendinden emin konuştukları tespit edilmiştir.
3. Şiir ezberleme çalışmaları boyunca öğrencilerin etkinlikten büyük keyif aldıkları, sıkılmadan ve istekli olarak şiirleri ezberledikleri görülmüştür. Bu da Türkçe dersine olan sevgiyi, dile karşı duyulan öğrenme isteğini arttırmaktadır. Bu sonuçlardan yola çıkarak şiir ezberleme etkinliklerine Türkçe dersi içerisinde daha çok yer verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.
4. Türkçe ders kitaplarında öğrencilerin seviyelerine ve duygu dünyalarına uygun şiirlere daha çok yer verilmeli ve bunların ezberlenmesi öğretmenler tarafından teşvik edilmelidir.
5. Her dönem sonunda ya da her eğitim- öğretim yılı sonunda ortaokulların şiir dinletileri düzenlemesi, çocukların topluluk önünde konuşmalarına daha çok fırsat verecek ve onları motive edecektir. Bu sayede ileride öz güvenli bireyler olmalarının yolu açılacaktır.
6. Türkçe öğretim programında yer alan konuşmaya yönelik kazanımlar çeşitlendirilmeli, özellikle de yaş grupları gözetilmelidir. Farklı yaş gruplarının farklı beklentileri olduğu unutulmadan konuşma kazanımları düzenlenmeli ve topluluk önünde konuşma etkinliklerinin sayısı arttırılmalıdır.
7. Ortaokul Türkçe programında şiir ezberleme etkinliklerine daha çok yer verilmelidir. Özellikle de Türkçe kitaplarında her hafta için belirlenmiş bir şiir olmalı ve bu şiirlerin öğretmen tarafından ezberletilmesi istenmeli, öğrencilerin sınıf içerisinde okumaları sağlanmalıdır.
8. Şiirin her yaş grubunun dil gelişimi üzerinde önemli bir katkısı olduğu yadsınamayan bir gerçektir. Bu sebeple ana okuldan itibaren çocukların en az lise üçüncü sınıfa kadar zorunlu olarak şiir, mâni, tekerleme ve bilmece gibi türlerden karışık bir şekilde ezber çalışmaları yapması istenmelidir. Bu çalışmalar yapılırken düzen ve istikrarın önemi

vurgulanmalıdır. Yani şiir ezberleme çalışması ana sınıfından itibaren başlanıp hayat boyu devam ettirmemiz gereken bir alışkanlık olmalıdır.

9. İnsanlar kelimelerle düşünüp kelimelerle hayal kurduğu için kelime hazinesi ne kadar geniş olursa kendini o kadar güzel ifade edebilmektedir. Bu bakış açısından yola çıkarak şiir ezberlemenin kelime dağarcığını geliştirmede en etkili yöntem olduğunu söylemek mümkündür; çünkü şiir düz yazıya oranla daha müziksel bir tür olduğu için hafızada kolay kalmaktadır.
10. Ortaokuldaki Türkçe derslerinde şiir ezberleme etkinliklerine daha fazla yer vererek öz güvenli, analitik düşünme yeteneği gelişmiş, düzgün konuşmacılar ve bireyler yetiştirebilmemiz mümkündür.
11. Her yaş seviyesi için hazırlanan ders kitaplarına, öğrencilerin ezberlemeleri için haftalık şiirler eklenmeli, her hafta bitiminde öğrenci o şiiri ezberlemeli ve sınıfta mutlaka okumalıdır. Hatta il, ilçe, okul ve ülke bazında şiir ezberleme yarışmaları düzenlenerek öğrencilerin konuya ilgisi arttırılmalıdır.
12. Öğrencilere ezberledikleri şiirlerden oluşan bir şiir defteri hazırlatılarak erken yaşlarda edebî zevklerinin oluşması, sanata olan ilgilerinin artması sağlanmalıdır.
13. Anaokulu ve ilkokul öğrencileri için bölgesel bazda ya da il bazında mâni, ninni, tekerleme ve bilmeceler derlenmeli, bir kitapçık hâlinde okullara dağıtılmalıdır. Böylelikle hem kültürel mirasımız korunmuş olacak hem de yeni nesil kültürünü daha iyi öğrenmiş olacaktır.

ÇALIŞMA TAKVİMİ

İP 1: Alan Yazın taraması.

İP 2: Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi, ön testlerin uygulanması.

İP 3: Ölçme aracının uygulanması.

İP 4: Verilerin çözümlenmesi, yorumlanması ve sonuçların ortaya konması.

İP 5: Raporun (tezin) yazılması

P*	Aylar											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
P 1	■	■										
P 2	■	■										
P 3			■	■								
P 4					■	■						
P 5						■	■	■				

KAYNAKÇA

About National Poetry Day. (2022, Haziran 08). National Poetry Day.: <https://nationalpoetryday.co.uk/about-npd/> adresinden alındı

About Poetry In Voice/Les voix de la poésie. (2022, Haziran 08). Poetry In Voice: <https://www.poetryinvoice.com/about> adresinden alındı

About us. (2022, Haziran 08). Poetry Out Loud.: <https://www.poetryoutloud.org/about-poetry-out-loud/> adresinden alındı

Akçay, A. ve Baskın, S. (2017). *Etkinliklerle Hafta Hafta Konuşma Eğitimi*. Anı Yayıncılık.

Akgül A., Çevik O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri*. Emek Ofset.

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2020). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Akçağ Yayınları.

Altunbay, M., Demir, E. (2020). Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Şiir” Türüne Yönelik İlgileri. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 41-54.

Ameen, H., M. (2021). *Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitimde Konuşma Becerisinin Dil İşlevleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı.

Ankay, R. (2018). *Öğrencilerin Kendilerini İfade Etme Becerilerini Geliştirmede Drama Yönteminin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi.

Arslan, C. (2019). *Çocuk Edebiyatı ve Duyarlılık Eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları.

Bauerlein, M. (Fall 2010). Advocating for Arts in the Classroom. *Education Next*, 1-9.

Bayraktar, H. V. (2012). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmeni ve Ebeveyni ile Olan İletişimleri ile Türkçe Dersi Konuşma Becerileri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi.

Benton, P. (1984). Teaching Poetry: The Rhetoric and the Reality. *Oxford Review of Education*, 10(3), 319–327. <https://doi.org/10.1080/0305498840100310>

Benzer, A., ve Ünsal, F. (2019). Konuşma Öğretiminin Program ve Ders Kitabı Ekseninde Uygulamaya Yansımaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi -Journal of Mother Tongue Education*, 7(3), 647–662.

Bilge, H. (2019). *Okuma, Yazma ve Konuşmada Akıcılık ile Okuduğunu Anlama ve Kelime Hazinesi Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi.

Büyüköztürk, S. (2008). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Pegem Akademi Yayınları.

Çetinkaya, G. (2021). *Konuşma ve Eğitimi*. Pegem Akademi.

Deleş ve Kaytez. (2020). Çocuk Gelişiminde Müziğin Yeri ve Önemi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE) ISSN:2148-9963. ASEAD CİLT 7 SAYI 10 Yıl 2020, S 133-142*

Demir ve Duman (2004). Şiir Okumaya Dayalı Türkçe Öğretimi. *İlmi Araştırmalar, (17), 89-98*.

Demir, O. (2015). Geçmişten Günümüze Türkçe Öğretim Programlarının Konuşma Becerisi Bakımından Değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 17-1 Yıl:2015. DOI= http://dx.doi.org/10.17556/jef.10313*.

Dülger, M. (2011). *Konuşma Becerisinin İlköğretim Öğrencilerine Öğretimi Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı.

Erdem, A. (2020). *Metin Seslendirme Çalışmalarının Konuşma Becerisinin Dış Yapı Unsurlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Programı.

Fikri Soysal. (2012). *Erken Çocukluk Dönemi Müzik Eğitimi*. The Journal of Academic Social Science Studies, 191-208. https://doi.org/10.9761/jasss_81

Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2014). *Uygulamalı Konuşma Eğitimi*. Grafiker Yayınları.

Güneş, F. (2014). Konuşma Öğretimi Yaklaşım ve Modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Bartın University Journal Of Faculty Of Education Cilt/Volume: 3, Sayı/Issue: 1, Yaz / Summer 2014 Issn:1308-7177,1-21*.

Güneş, F. (2021). *Türkçe Öğretimi Yaklaşım ve Modeller*. Pegem Akademi.

Gürzap, C. (2005). *Söz Söyleme ve Diksiyon*. Remzi Kitapevi.

Hanna, J. L. (May 2018). Reducing Fear with Recitations: Improving Public Speaking through Poetry. *The English Journal, Vol. 107(No. 5 (May 2018)), 39-43*.

Hui-Chun, L. (2003). *Using Poetry to Develop Teenagers' Speaking Competence at Han-Mei Language Institute in Taiwan (Issue September)*. The University of Edinburgh.

Ilankumaran, M., ve Deepa, P. (2018). Teaching Literature Enhances Communication Skills – a Study with Special Emphasis on Poetry. *International Journal of Engineering and Technology (UAE), 7(3), 187–191*. <https://doi.org/10.14419/ijet.v7i3.6.14967>

İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, Algı, İletişim*. Ankara: Elips Kitap.

Joaquin Alonso Mejia Lopez May, (2019). *Enhancing English Language Learners Listening And Speaking Skills Using Technology*. Greensboro College.

Kardaş, N., M. (2020). *Konuşma Eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları.

Kavcar, C.; Oğuzkan., F.; Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi*. Engin Yayınları.

Kaya, M. (2013). Okuma- Yazma Öğretiminde Şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi / Journal of Linguistics and Literature*, 10(1), 49–96.

Kaya, Ö. (2019). *Türkçe Öğretmenlerinin Konuşma Becerisi Yeterliklerine İlişkin Bir Durum Çalışması (Sakarya Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı.

Kesici, S. (2021). *Konuşma Becerisini Geliştirmek İçin Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri ile İlgili Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı.

Kırkkılıç, A. ve Akyol, H. (2014). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Korkmaz, Z.; Ercilasun, A., B.; Zülfikar, H.; Parlatur, İ.; Gülensoy, T.; Akalın, M.; Birinci, N. (2003). *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. Yargı Yayınevi.

Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler. *TÜBAR – Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13, 287–309.

MEB, 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı <http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce2009.pdf>

MEB, 2015. MEB. (2005). İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara. <http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce2015.pdf>

MEB, (2018). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar).http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce_2018.pdf

Medeiros, E. (2022, Haziran 08). The Benefits of Memorizing Poetry. edutopia.org: <https://www.edutopia.org/article/benefits-memorizing-poetry> adresinden alındı

Mermi, F. (2021). *İlkokul Öğrencilerinin Konuşma Becerisine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı.

Millî Eğitim Bakanlığı. [20.05.2020]. Türkçe Dersi Öğretim Programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf>

National curriculum in England: primary curriculum. (2022, Haziran 08). gov.uk: <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-primary-curriculum> adresinden alındı

National Poetry Day: Poetry on the curriculum. (2022, Haziran 8). The Education Hub: <https://educationhub.blog.gov.uk/2021/10/07/national-poetry-day-poetry-on-the-curriculum/> adresinden alındı

Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk Edebiyatı: Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle*. Anı Yayıncılık.

Öntaş, N. A. (2009). Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, Güz 2009(23), 1–12.

Özbay, M. (2006). Konuşma Eğitimi ve Öz Güven. *Bellekten*, 54(2006/1), 177–194.

Özbay, M. (2014). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.

Özbay, M. ve İpek, O. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Kullandıkları Arkadaşlık Hitaplarının Konuşma Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 15, 90-105.

Özçelik, M. (2018). *Şiir, Şair, İnsan ve Hayat*. Nar Yayınları.

Özdemir, S. (2018). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Kaygısını Gidermede Hazırlıklı Konuşmaların Rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 361-374.

Özdemir, S. (2020). *7.Sınıf Öğrencilerinin Şarkıların Konuşma Becerisini Geliştirmedeki Rolüne İlişkin Görüşleri –Bir Olgu bilim Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı.

Öztürk Dağabakan, F., ve Dağabakan, D. (2007). Dil ve Çocukta Dil Gelişim Kuramları. *Milli Eğitim Dergisi*, 36(174), 155–161.

Primary school children to be expected to learn and recite poetry. (2022, Haziran 08). <https://www.theguardian.com/>: <https://amp.theguardian.com/education/2012/jun/10/primary-school-children-recite-poetry> adresinden alındı

Reyhan, Ö., Ö. (2021). *Tiyatro İzlemenin Konuşma Kaygısı Olan Öğrencilerin Konuşma Kaygısı ve Konuşma Becerisi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programı.

Scanlan, K. (2017). The National Endowment For The Arts: An Advocacy For Federally Funding the Arts. The Graduate Faculty of The University of Akron.

Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Anı Yayıncılık

Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. Tudem Yayınları. Sönmez V. ve Alavapınar F. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

Sevim, O. ve Sayır, F. (2017). Türkçe Derslerinde Akıllı Tahta ile Yapılan Konuşma Becerisi Etkinliklerinin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl:5, Sayı:8, 160-172.

Şahin, A. (2015). *Konuşma Eğitimi: Yöntemler – Etkinlikler*. Pegem Akademi Yayınları.

Şenbay, N. (2005). *Söz ve Diksiyon Sanatı*. Yapı Kredi Yayınları.

Şeref, İ. (2019). Türkçe Öğretiminde Şiir Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 335–350.

Şiir, maddesi. (1998). TDK Türkçe Sözlük içinde (9. Baskı, ss. 2094). Türk Dil Kurumu.

Şimşek, H., A. (2004). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisinin Önemi ve Geliştirme Yolları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bölümü, Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.

Şimşek, Ş. (2017). Konuşma ve Yazma Etkinliklerinde Şiir Metinlerinin Kullanımı. *Journal of Turkish Studies*, 12(34), 371–380. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.12578>.

Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi (5. Baskı)*. Nobel Yayınevi.

Temizyürek, F.; Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2017). *Konuşma Eğitimi Sözlü Anlatım*. Pegem Akademi Yayınları.

Uçgun, D. (2007). Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 22 Yıl: 2007/1 (59-67 s.)*

Understanding the Impact of Poetry Out Loud: Findings from a National Study. (2022, Haziran 08). arts.gov: <https://www.arts.gov/sites/default/files/Understanding-the-impact-of-POL-factsheet.pdf> adresinden alındı

Ümit Bozkurt, B., ve Arıca-Akkök, E. (2019). Anadili Türkçe Olan Konuşucular İçin Konuşma Becerisi Derecelendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Elementary Education Online*, 18(1), 416–436. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.527649>.

Ünal, F. ve Degeç, H. (2012). Öğretmen Görüşlerine Göre Konuşma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science Volume 5 Issue 7, p. 735-750, December 2012*.

Ünal, F. ve Özden, M. (2019). *Diksiyon ve konuşma Eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları.

Ünsal, F. (2019). *Türkçe Derslerinde Rol Alma Modeli ile Hazırlanan Etkinliklerin Öğrencilerin Konuşma Tutum ve Kaygılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı.

Yalçın, A. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar*. Akçağ Yayınları. Yalçın, A. ve Aytas, G. (2017). *Çocuk Edebiyatı*. Akçağ Yayınları.

Yaman, E. (2004). *Konuşma Sanatı*. Akçağ Yayınları.

Yardım, L. (2021). *Okuma Çemberi Tekniğinin Söz Varlığına, Konuşma Becerisine ve Okuma Tutumuna Etkisi*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı.

Yeh, A. (2005). Poetry from the Heart. *English Today*, 21(1), 45–51.
<https://doi.org/10.1017/s0266078405001100>

Yener, A., Y. (2011). Müziğin Çocuklar ve Yaşlılar Üzerindeki Etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 29 (Ocak 2011/I), ss. 119-124*.

EKLER

EK 1 7. Sınıf Öğrencilerinin Topluluk Önünde Konuşmasını Etkileyen Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Hiç Katılmıyorum
1. Topluluk önünde sakin ve kendinden emin konuşurum.					
2. Standart Türkçe ile konuşurum.					
3. Konuşurken bütün sesleri net ve anlaşılır çıkarırım.					
4. Topluluk önünde konuşurken vurgu ve tonlamaya dikkat ederim.					
5. Topluluk önünde konuşurken cümleleri düzgün kurarım.					
6. Konuşurken kelimeleri anlamına uygun kullanırım.					
7. Konuşurken uygun bağlantı ve geçiş ifadelerini kullanırım.					
8. Topluluk önünde gayet akıcı konuşurum.					
9. Konuşma metnimi önceden hazırlayıp provalar yaparım.					
10. Topluluk önünde yaptığım konuşmalarla dinleyicileri etkileyebilirim.					
11. Topluluk önünde konuşurken ellerim, bacaklarım titrer.					
12. Konuşmamı gereksiz uzatmam.					
13. Konuya uygun konuşurum.					
14. Ortama uygun konuşurum.					
15. Dinleyicilere uygun konuşurum.					

EK 2 Öğrencilerin Ezberlediği Şiirler

DALGACI MAHMUT

İşim gücüm budur benim,
Gökyüzünü boyarım her sabah.
Hepiniz uykudayken.
Uyanır bakarsınız ki mavi.
Deniz yırtılır kimi zaman,
Bilmezsiniz kim diker;
Ben dikerim.
Dalga geçerim kimi zaman da,
O da benim vazifem;
Bir baş düşünürüm başımda,
Bir mide düşünürüm midemde,
Bir ayak düşünürüm ayağımda,
Ne halt edeceğimi bilemem.

Orhan Veli Kanık

MEMLEKET İSTERİM

Memleket isterim

Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;

Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim

Ne başta dert ne gönülde hasret olsun;

Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim

Ne zengin fakir ne sen ben farkı olsun;

Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim

Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;

Olursa bir şikâyet ölümden olsun.

Cahit Sıtkı Tarancı

GÜN OLUR

Gün olur, alır başımı giderim,
Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda
Şu ada senin, bu ada benim,
Yelkovan kuşlarının peşi sıra.
Dünyalar vardır, düşünemezsiniz;
Çiçekler gürültüyle açar;
Gürültüyle çıkar duman topraktan.

Hele martılar, hele martılar,
Her bir tüyünde ayrı bir telaş!

Gün olur, başıma kadar mavi;
Gün olur, başıma kadar güneş;
Gün olur, deli gibi...

Orhan Veli Kanık

MACERA

Küçüktüm, küçücüktüm,
Oltayı attım denize;
Bir üşüşüverdi balıklar,
Denizi gördüm.

Bir uçurtma yaptım, telli duvaklı;
Kuyruğu ebemkuşağı renginde;
Bir salıverdim gökyüzüne;
Gökyüzünü gördüm.

Büyüdüm, işsiz kaldım, aç kaldım;
Para kazanmak gerekti;
Girdim insanların içine,
İnsanları gördüm.

Ne yârdan geçerim ne serden;
Ne denizlerden ne gökyüzünden ama...
Bırakmıyor son gördüğüm,
Bırakmıyor geçim derdi.

Oymuş, diyorum, zavallı şairin
Görüp göreceği.

Orhan Veli Kanık

BİR YOLCUYA

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın,
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın,
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda,
Gördüğüm bu tümsek, Anadolu'nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda,
Can veren Mehmet'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmet'in düşmanı boğduğu sele,
Mübarek kanını kattığı yerdir.

Düşün ki, haşrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin,
Bir harbin sonunda, bütün milletin,
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

Necmettin Halil Onan

ELİF

İncecikten bir kar yağar,
Tozar Elif, Elif deyi...
Deli gönül Abdal olmuş,
Gezer Elif, Elif deyi...

Elif'in uğru nakışlı,
Yavru balaban bakışlı,
Yayla çiçeği kokuşlu,
Kokar Elif, Elif deyi...

Elif kaşlarını çatar,
Gamzesi sineme batar.
Ak elleri kalem tutar,
Yazar Elif, Elif deyi...

Evlerinin önü çardak,
Elif'in elinde bardak,
Sanki yeşil başlı ördek
Yüzer Elif, Elif deyi...

Karacaoğlan

EK 3 Veli Onam Formu

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “7. Sınıf Öğrencilerinin Şiir Ezberleme Çalışmalarının Topluluk Önünde Konuşma Tutumlarına Etkisi” adıyla, 28/03/2022 - 2/05/2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: 7. Sınıf Öğrencilerinin Şiir Ezberleme Çalışmalarının Topluluk Önünde Konuşma Tutumlarına Etkisini Belirlemek.

Araştırma Uygulaması: Anket Görüşme
 Gözlem Diğer

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamada aynlabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın gidenilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : |Seval KART|

İletişim Bilgileri : |

Velisi bulunduğum..... sınıfı ..... numaralı öğrencisi .....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.

(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

...../...../.....

Veli Adı-Soyadı:

İmza:

Telefon Numarası :

EK 4 Araştırma İzin Belgesi

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-44161010
Konu : Araştırma İznî (Seval KART)

23.02.2022

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 11/02/2022 tarihli ve E-48178250-300-154568 sayılı yazımız.
c) 22/02/2022 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Seval KART'ın "7. Sınıf Öğrencilerinin Şiir Ezberleme Çalışmalarının Topuluk Önünde Konuşma Tutumlarına Etkisi" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Selçuklu Seyit Ulugülyagcı İmam Hatip Ortaokulu Müdürlüğünde eğitim gören 7. sınıf öğrencilerine eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine ve bir adet kitapçık olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Arz ederim.

Mustafa KURT
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

- Ek:
1-Genelge (3 Sayfa)
2-Veli Onam Formu (1 Sayfa)
3-Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa)
4-Öğrenci Görüşme Formu (3 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akabe Mahallesi Demirsatan Sok.No:4 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.tatkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Ali Naci İŞK -1324

Teléfono No : 0 (332) 353 30 50

E-Posta: istatistik42@meh.gov.tr

Kep Adresi : mebi@h01.kep.tr

Uyvan : Yarı Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: <http://konya.meb.gov.tr>

Faks:3323515940

Bu onak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://srsakorg.meb.gov.tr> adresinden 662d-b3bd-3e25-8447-2b0e koda ile teyit edilebilir.

